

Priprema trećeg izvješća Republike Hrvatske o provođenju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina

POSTAVLJEN DOBAR OKVIR ZA PROVOĐENJE OKVIRNE KONVENCIJA

Hrvatska do 1. veljače 2009. treba Vijeću Europe podnijeti svoje treće Izvješće o provođenju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, tog najznačajnijeg obvezujućeg međunarodno-pravnog akta kada su u pitanju manjinska prava, a čija se desetogodišnjica obilježava upravo ove godine. Na seminaru koji je 1. prosinca u Zagrebu u suradnji s vijećem Europe organizirao Vladin ured za nacionalne manjine predstavljen je nacrt ovog važnog Izvješća koji će sigurno biti važan indikator međunarodnoj zajednici o napretku koji je Hrvatska posljednjih godina postigla na području zaštite nacionalnih manjina

Seminar na kojem uz brojne predstavnike manjinskih zajednica, saborskih zastupnika nacionalnih manjina i institucija koje se bave manjinskim pitanjima, sudjelovao i sam predsjednik Savjetodavnog odbora Vijeća Europe za provedbu Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina Alan Phillips otvorila je potpredsjednica Vlade Jadranka Kosor ističući i na taj način značaj koji Vlada pridaje ovom važnom poslu.

Potpredsjednica Kosor iznijela je niz podataka koji svjedoče o nesumnjivom naporu koji se ulaže, ali i postignućima koja se ostvaruje kada je u pitanju zaštita nacionalnih manjina u Hrvatskoj. Podaci da je Vlada u zadnje četiri godine proračunska sredstva za nacionalne manjine povećala za 330 posto, točnije sa 40 milijuna kuna u 2004. (kada je pripremano prethodno Izvješće) na 132 milijuna u 2008., da je broj organiziranih nacionalnih manjina koje se financiraju iz državnog proračuna povećan sa 16 na 19, da je osjetno porastao broj njihovih udruga, a da broj predstavnika nacionalnih manjina koji kroz manjinska samoupravu (vijeća i predstavnici), te lokalnu i regionalnu samoupravu, sudjeluju u javnom i političkom životu prelazi nekoliko tisuća, naravno govore o značajnom napretku, ali kao što je ocijenila i sama potpredsjednica Vlade to ne znači da ne postoje još uvijek i puno teškoća i prepreke koje tek treba svladati. Zato je ovaj seminar bio prilika da se upravo na te probleme i upori.

Alan Phillips, predsjednik savjetodavnog odbora za provedbu Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina (FCNM) JAKI ZAKONSKI OKVIR TREBA PRETOČITI U SVAKODNEVICU

Hrvatska je na putu otkrivanja različitosti nacionalnih manjina prošla dugački put tijekom posljednjih osam godina, a to putovanje nastaviti će se i mnoge godine u budućnosti. To će biti uspješno putovanje ako se u primjeni legislative, pravila i prakse nastavi duh dobre vjere i konstruktivne suradnje koji smo danas vidjeli

Očito je da se već neko vrijeme u Hrvatskoj razvija istinski dijalog između vlade i nacionalnih manjina. Debata je bila ozbiljna, ponekad je bila kritična prema trenutačnom stanju, ali je uvijek bila konstruktivna. Presentacije su bile fokusirane i praktične, usmjerene na glavna pitanja u vezi s uspostavom FCNM. Brojne teme o kojima se raspravlja i u drugim europskim državama spominjale su se kako na plenarnoj sjednici tako i u radnim skupinama. Prvo i najbitnije jest izazov pretvaranja jakog zakonskog okvira za zaštitu nacionalnih manjina u akciju na terenu. Zna se koje su to dodatne mjere potrebne za osiguranje vladavine

(Nastavak na stranici 2)

U "Lisinskom" u Zagrebu
9. studenoga

ODRŽANA JEDANAESTA MANIFESTACIJA KULTURNOG STVARALAŠTVA

Kulturno-umjetnička društva iz sedamnaest udruga nacionalnih manjina nastupili su na XI. manifestaciji kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina u Hrvatskoj koja je pod pokroviteljstvom hrvatske vlade u nedjelju 9. studenoga održana u Koncertnoj dvorani Vatroslav Lisinski u Zagrebu.

Predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Aleksandar Tolnauer tom prigodom je rekao da su posljednjih pet godina skoro udvostručena sredstva za Program stvaranja pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije nacionalnih manjina. Potpredsjednica vlade Jadranka Kosor je podsjetila da danas u Hrvatskoj djeluje oko 330 udruga nacionalnih manjina i više od 90 kulturno-umjetničkih društava, a da se vlada čvrsto opredijelila za ostvarenje pune kulturne autonomije nacionalnih manjina. Izaslanik predsjednika Stjepana Mesića Siniša Tatalović je zaključio da se Hrvatska u posljednjih nekoliko godina svrstala među razvijene države koje na visokoj razini štite prava nacionalnih manjina.

XI. manifestaciji kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina u Hrvatskoj prvi put je bila u izravnom prijenosu na HRT plusu, a snimka koncerta će se emitirati 27. prosinca u terminu Prizme na Hrvatskoj televiziji.

Nastupila su društva iz 17 udruga

POSTAVLJEN DOBAR OKVIR ZA PROVOĐENJE OKVIRNE KONVENCIJE

(Nastavak sa stranice 1)

A. Phillips, M. Klajner, A. Tolnauer i F. Radin

prava i FCNM, i one traže pretvaranje u svakodnevnu praksu koja pogoduje manjinama, te se u tom kontekstu često spominjao i članak 22.

Ova potreba da se osigura da zakonodavstvo ima stvarni učinak odjekivala je i drugdje, u mnogim bivšim socijalističkim državama gdje je moć bila centralizirana i unutar jedne stranke. Osnajivanje županija i općina, kao i novi oblici demokracije koji dosežu svakodnevni život, sa sobom nose nove mogućnosti, ali i prijetnje za nacionalne manjine u mnogim državama. Mogu postojati značajne područne razlike u politici i programima, te su se i ovdje mogla primijetiti razlike između županija kada se radi o smještaju za Rome. Pri tomu je Međimurska županija uzeta kao primjer dobre prakse i iskustva koji mogu pomoći gradovima kao što je Zagreb, gdje ima ozbiljnih problema sa smještajem Roma koji nisu hrvatski državljani. Iako je središnja vlast uvijek odgovorna za provođenje međunarodnih standarda za zaštitu manjina u cijeloj zemlji, to nije uvijek jednostavno ostvariti, te se moraju koristiti i druga sredstva uvjeravanja.

Raspravljalo se o tome koliko manjine koriste svoja prava u sferi zapošljavanja u javnom sektoru, odnosno zapošljavanju u pravosudnom sustavu gdje bi se manjinskim kandidatima mogao

dati povlašteni tretman u slučajevima gdje su po svim ostalim elementima jednaki drugim kandidatima. Moguće je da se ne zna za tu odredbu, ali moguće je i da se ljudi ne žele identificirati kao pripadnici manjina. Odluka grupa da ne objavljuje svoj manjinski identitet u Europi može biti uzrokovana cijelim nizom razloga. Neki od njih su pozitivni jer se manjine osjećaju udobno zbog svog identiteta te su dobro integrirane, dok se u drugim slučajevima manjine mogu plašiti objave svog manjinskog identiteta. Svaka situacija mora se pažljivo promatrati.

Samoidentifikacija i prikupljanje podataka i dalje je problem u mnogim državama te se o tome mnogo radilo u VE. Postoji potreba da se zaštiti pravo na samoidentifikaciju i pravo na anonimnost prikupljenih podataka, ali oni koji donose odluke moraju imati jasne dokaze kako bi opravdali svaku posebnu dodatnu mjeru za ostvarivanje prava nacionalnih manjina u društvenom, ekonomskom, kulturnom i političkom pogledu.

Za razliku od situacije u nekim drugim dijelovima Europe, izgleda da Hrvatska i ova regija pružaju model dobre prakse u kojem su promovirani bilateralni sporazumi kao način za povezivanje država, ali i za promoviranje različitosti manjina i kao pomoć za izgradnju suradnje unutar svake države.

Regionalna konferencija o prekograničnoj suradnji nacionalnih manjina koja je prošlog lipnja održana na Brijunima imala je drugačiji predznak od zamjerki koje su izrečene na seminarima i konferencijama u Haagu i Bolzanu ranije ove godine, u organizaciji visokog predstavnika za nacionalne manjine OEES-a. Te su zamjerke utjecale na njegove preporuke vezane uz nacionalne manjine i odnose između država. To su dvije strane iste medalje i budućnost hrvatskog iskustva izgleda svijetla. Ključna komponenta su bilateralni ugovori koji su potpisani i primijenjeni u dobroj vjeri i u skladu s FCNM.

Bilo je mnogo rasprave o tome kako Hrvatska ima jedan od najboljih formalnih sustava u Europi za manjinsko sudjelovanje na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s mnogo tisuća pripadnika nacionalnih manjina koji su u to uključeni. Ovdje, kao i drugdje u Europi, izazov je osigurati da mladi i stari ljudi kao i žene iz određenih manjinskih zajednica zaista sudjeluju i osigurati da ne dođe do višestrukog isključivanja ili diskriminacije. U svim zajednicama postoje oni koji su više obrazovani i oni koji su manje obrazovani, bogati i siromašni, zdravi i s posebnim potrebama te su često potrebni razrađeni pristupi kako bi ih se čulo i demokratski uvažilo njihove potrebe. Edukacija, usavršavanje i novi načini komunikacije mogli bi biti sredstva potrebna mladim pripadnicima manjina koja će ohrabriti efikasno sudjelovanje i osigurati efikasnu promociju manjinskih prava s jedne generacije na drugu. Tu bi mogla pomoći razmjena regionalnih iskustava.

Još uvijek ostaju određeni problemi za Rome koji u cijeloj Europi često doživljavaju marginalizaciju i diskriminaciju. Na ovom sastanku i drugdje bilo je očito da postoje brojni izvještaji od romskih predstavnika o stvarnim promjenama koje su se dogodile otkako sam prvi put došao u Hrvatsku 2000. Brojke su relativno male u odnosu na mnoge druge europske države te se problemi mogu lako riješiti kroz intenzivne, dobro financirane programe kako bi se dostigli ciljevi Desetljeća za Roma.

Jedan od najozbiljnih problema koji se pojavio na današnjem seminaru jest kako utvrditi točan broj osoba koje nemaju državljanstvo (pretpostavlja se da ih je oko 2000, uglavnom oko Za-

greba) i kako osigurati da se poduzmu mjere kako bi se odmah riješilo ovo pitanje. Trenutačne mjere nisu efikasne kako ovdje tako i u većini drugih država u regiji.

Hrvatska je na putu otkrivanja različitosti nacionalnih manjina prošla dugački put tijekom posljednjih osam godina, a to putovanje nastaviti će se i mnoge godine u budućnosti. To će biti uspješno putovanje ako se u primjeni legislative, pravila i prakse nastavi duh dobre vjere i konstruktivne suradnje koji smo danas vidjeli.

Furio Radin, saborski zastupnik talijanske nacionalne manjine i predsjednik saborskog Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina **GORUĆI PROBLEMI: SUDSTVO, UDŽBENICI, DVOSTRUKO PRAVO GLASA**

Od 2000. načinjeni su krupni koraci naprijed, a neke značajne probleme koje imamo relativno je jednostavno riješiti za što nam ne trebaju novi zakoni nego samo primjena već postojećih

Zahvaljujem potpredsjednici Vlade Jadranki Kosor koja zaista uvijek nađe vremena posjetiti različite naše aktivnosti, a kao čovjek s dugim stažom u politici mogu reći da to, kada se o političarima radi, nije uvijek bio slučaj. Zahvaljujem joj i na vrlo objektivnom stavu da pored puno pozitivnih stvari koje su ostvarene i prezentirane u Nacrtu izvješća Republike Hrvatske o provedenju Okvirne konvencije ostaje još i puno teškoća i onoga što tek treba učiniti. Kao saborski zastupnik smatram da upravo o tim teškoćama i problemima treba i govoriti.

Želio bih još jednom naglasiti da su u posljednje vrijeme, konkretnije od 2000., a još više od 2004. godine napravljeni krupni koraci naprijed. Ne radi se samo o financiranju nacionalnih manjina, jer financiranje je samo pretpostavka za mnoge stvari koje su postignute ovih godina. No kada govorimo o teškoćama smatram da treba naglasiti nekoliko kritičnih točaka koje je nužno riješiti u neposrednoj budućnosti.

Prvi problem koji ja zovem "majkom svih problema" danas u Hrvatskoj općenito pa i za nacionalne manjine jeste pravosuđe. Kada pro-analiziramo ostvarivanje prava na jezik nacionalnih manjina u pravosuđu vidjet ćemo da, osim nekoliko sudova koji djelomično funkcioniraju na manjinskom jeziku u Istri, zapravo mi nemamo puno napretka na tom području. Ako pogledamo Zakon o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina vidjeti ćemo da je ono što se očekuje od upotrebe jezika nacionalnih manjina u sudstvo bitno drugačije od onoga što sada imamo. Sama atmosfera je još i gora jer ne postoje ni inicijative nacionalnih manjina da bi se neki sudski predmet vodio na manjinskom jeziku. Ako malo pogledamo statističke podatke vidjeti ćemo nažalost da su u pravu i oni predstavnici sudova koji na pritužbe o nekorištenju manjinskih jezika u sudskim procesima odgovaraju: "A kako ćemo mi koristiti manjinski jezik, kada nitko ne inicira takve postupke". No, treba postaviti važno pitanje: zašto se ne iniciraju takvi postupci na sudovima, posebno na sudovima gdje je prije to bila praksa i to ne tako davno. Problem pravosuđa ostaje otvoren problem jer ni nakon mnogih naših rasprava i intervencija stvari se ne mijenjaju. Zanimao sam se kod predstavnika srpske nacionalne manjine koliko ima sudova u kojima je u upotrebi srpski jezik i odgovor je da takvih sudova nema. Mi smo jedva uspjeli spasiti sud u Rovinju koji radi na talijanskom jeziku, međutim ni taj sud ne radi onoliko i onako kako to predviđa zakon.

O SHADOW REPORTU

Često organizacije civilnog društva (NGO) rade Shadow Reports (paralelni ili alternativni izvještaji) dajući drugi pogled. To ne treba doživljavati kao neprijateljski pristup već prije kao komplementarnu stranu vladinog izvješća. Oni imaju potporu Savjetodavnog odbora da provjere demokratske doseg u određenoj zemlji i potiču se da doprinesu jačanju javne svijesti o značaju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina i odgovornosti svih koji sudjeluju u njenom provođenju.

U svakom slučaju i shadow report mora biti odgovoran i točan te treba osigurati da taj izvještaj bude raspravljen unutar civilnog društva i manjinskih zajednica. Njegova utemeljenost unutar ovih zajednica treba omogućiti da se izraze različitosti nacionalnih manjina, ali i različitosti unutar manjinskih zajednica (različiti pogledi rodnih, starosnih i dr. skupina unutar manjinskih zajednica).

Iako shadow report može naglašavati najistaknutije probleme koji se ne rješavaju mnogo je vrijednije ako ponudi konstruktivnu kritiku i realistične preporuke kako te probleme rješavati. Također, vrlo je važno da se istaknu primjeri dobre prakse i prizna napredak koji je postignut na određenim područjima. Ovi izvještaji trebaju biti shvaćeni kao konstruktivna pomoć da se ispoštuju principi Okvirne konvencije kao i Koppenhaški kriteriji za priključenje EU

Drugi problem na koji želim upozoriti jeste problem udžbenika na manjinskim jezicima. Mi smo sada u procesu izmjene zakona o udžbenicima i te promjene prijete da manjinama onemogućuje da imaju udžbenike iz matičnih zemalja jer, paradoksalno, ti udžbenici morat će imati izdavača u Hrvatskoj što je jedna vrsta izolacionizma i zatvaranja potpuno u suprotnosti s našim aktualnim stremljenjima da se priključimo EU.

Treći problem na koji želim upozoriti, a za koji su se konačno počele zanimati i međunarodne instance jest ustavna odredba o dvostrukom odnosno dodatnom pravu glasa. Visoki povjerenik za nacionalne manjine OESS-a Knut Vollebaek koji je nedavno boravio u Zagrebu istako je to kao prvi problem u ovom trenutku što se tiče nacionalnih manjina i što se tiče izbornog procesa. Kao što znamo to je ustavna odredba i Ustav kaže da pored općeg prava glasa pripadnici nacionalnih manjina mogu imati i posebno pravo glasa. Ovo "mogu" je od svih vlada do sada bilo interpretirano kao "ne mora" i za sada mi smo svjedoci jedne diskriminacije kojom se pripadnicima nacionalnih manjina zapravo oduzima jedno od prava koje im po Ustavu pripada. Nisu ovo jedini problemi, ali mislim da sam fokusirao one najznačajnije. No, želim još jednom ponoviti da su od 2000. načinjeni krupni koraci naprijed, a neke značajne probleme koje imamo relativno je jednostavno riješiti i zato nam ne trebaju novi zakoni već samo primjena već postojećih.

**Milena Klajner, predstojnica Ureda Vlade RH za nacionalne manjine:
SKORO 5000 PRIPADNIKA MANJINA U PROCESU ODLUČIVANJA**

Posebno smo inzistirali na provedbi članka 22. Ustavnog zakona jer smo polazili od toga da sudjelovanje nacionalnih manjina u procesu odlučivanja, u predstavničkim tijelima, u državnoj i lokalnoj administraciji jeste ključ i ostvarivanja svih drugih prava nacionalnih manjina

Ako želimo dati jednu generalnu ocjenu o tome što je poduzeto u protekle četiri godine, onda mislim da je važno istaknuti uključivanje nacionalnih manjina u proces odlučivanja. U predstavnička tijela na lokalnoj i regionalnoj razini, zatim na državnoj razini, te u vijećima i među predstavnicima nacionalnih manjina imamo uključeno 4638 pripadnika nacionalnih manjina. Tome treba pridodati i članove Savjeta za nacionalne manjine. Taj impresivan podatak da je blizu 5 tisuća pripadnika nacionalnih manjina uključeno u proces odlučivanja govori da RH uistinu s pažnjom provodi Okvirnu konvenciju i posebno članak 15. koji govori o učinkovitom sudjelovanju nacionalnih manjina u procesu odlučivanja.

Da bi to sudjelovanje nacionalnih manjina u procesu odlučivanja zaista bilo učinkovito, mi smo nastojali na različite načine potaknuti i osposobiti posebno vijeća i predstavnike nacionalnih manjina. Oni se u svojim lokalnim sredinama suočavaju s različitim teškoćama, bilo da se radi o sredinama koje su bile nedovoljno gospodarski razvijene pa su teško provodile odredbe Okvirne konvencije i Ustavnog zakona, bilo što u tim sredinama nije bilo dovoljno razumijevanja i znanja nadležnih organa o pravima nacionalnih manjina. Stoga smo zajedno sa Savjetom za nacionalne manjine s kojim razvijamo odličnu partnersku suradnju išli od županije do županije i ukupno održali 23 seminara. A to nisu bili samo edukativni seminari na kojima se sudionici informiraju već su to bile prave radionice na kojima smo osposobljavali predstavnike nacionalnih manjina i lokalnih vlasti (i to tako da smo im zamijenili uloge) da nauđu

rješenja za probleme s kojima se suočavaju. U tome smo posebno inzistirali na provedbi članka 22. Ustavnog zakona jer smo polazili od toga da sudjelovanje nacionalnih manjina u procesu odlučivanja, u predstavničkim tijelima, u državnoj i lokalnoj administraciji jest ključ ostvarivanja svih drugih prava nacionalnih manjina. Mislim da smo postupno, korak po korak postigli određene rezultate i da smo sudjelovanje nacionalnih manjina u javnom političkom životu, u procesu odlučivanja, što jest preduvjet za druge aktivnosti, podigli na jedan viši nivo. Naravno, išli smo direktno i kod predstavnika lokalnih i područnih vlasti i tražili da se nacionalnim manjinama, vijećima i predstavnicima osiguraju uvjeti za rad, prostor, oprema, kompjuteri itd. U tom pogledu idemo i dalje. Za iduću godinu, unatoč svim teškoćama, Vlada je osigurala novih 700.000 kuna za stvaranje uvjeta za rad vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u onim lokalnim sredinama koje još ne mogu osigurati sredstva za njihov rad.

Želim još istaknuti da naš Ured ima i pola milijuna kuna za informativne centre Roma koji će se pretežito oslanjati na vijeća i predstavnike romske nacionalne manjine.

Treba svakako istaknuti i poseban napredak koji je postignut na polju kulture. U prvom redu to se odnosi na području kulturne autonomije nacionalnih manjina koje se ostvaruje radom njihovih udruga i institucija, a financira ih Savjet za nacionalne manjine pri čemu svakako treba naglasiti i činjenicu da je Hrvatska jedna od rijetkih zemalja gdje manjine same raspoređuju sredstva putem Savjeta za nacionalne manjine. Ali, također tu su i brojne kulturne i izdavačke aktivnosti nacionalnih manjina koje financira Ministarstvo kulture RH pri čemu je posebno važno čuvanje kulturne baštine nacionalnih manjina što je ujedno i sastavni dio kulturne baštine RH kao multi-kulturalnog društva.

Teškoće se javljaju u pristupu nacionalnih manjina javnim medijima i o tome smo puno do sada govorili i upozoravali. Iстина je, već nekoliko godina djeluje Fond za poticanje pluralizma elektronskih medija kojemu se preko lokalnih postaja mogu svojim programima obratiti i organizacije nacionalnih manjina i tražiti posebne emisije na svojim manjinskim jezicima. Sredstva za te namjene povećana su s jednog na pet milijuna kuna i to treba koristiti. Ipak mora se konstatirati da tretman nacionalnih manjina u javnim medijima nije zadovoljavajući, posebno nije osigurana prezentacija pozitivnih stvari koje se događaju u nacionalnim manjinama, a prevladavaju prosječnost i negativnosti.

Treba reći da u cjelini gledajući zakonodavstvo RH osigurava najvišu moguću razinu prava nacionalnih manjina jer su osigurane sve tri razine prava: Posebno je značajno što je ove godine donesen zakon o suzbijanju diskriminacije. Taj je zakon vrlo značajan jer njegove odredbe osiguravaju suzbijanje svih oblika diskriminacije uključujući i onu višestruku, a također i borbu protiv segregacije što je posebno važno za romsku nacionalnu manjinu. Uz ovaj zakon vlada je donijela i Akcijski plan kako bi osigurala odgovarajuću provedbu ovog zakona što je još jedan važan doprinos ostvarivanju prava nacionalnih manjina.

Na kraju, da zaključim, mislim da su stvoreni partnerski odnosi u svim segmentima vlasti te se na taj način osigurava da nacionalne manjine izražavaju svoje interese i prijedloge o svim temama koje su bitne za njihov položaj. Samo da dam jedan, ali važan primjer. Svi dokumenti koje naš Ured pošalje Vladi prethodno pošalje i Savjetu za nacionalne manjine kako bi se čulo i mišljenje nacionalnih manjina. Mi radimo na edukaciji

predstavnika nacionalnih manjina, ali isto tako radimo i na edukaciji predstavnika lokalnih, regionalnih i državnih vlasti jer to omogućuje pravo partnerstvo i kvalitetno rješavanje problema, a u svemu tome imamo punu podršku Vlade i svih njenih članova.

Saša Milošević, potpredsjednik Srpskog narodnog vijeća

**ČLANAK 22. U PRAKSI:
PORAZAVAJUĆI REZULTATI**

Nacionalnim manjinama se garantira proporcionalna zastupljenost u tijelima državne uprave i pravosudnim tijelima. Nažalost, naša saznanja pokazuju da unatrag nekoliko godina nema napretka, ne poštuju se zakonske norme, i u tom su smislu manjine - nezaštićene

Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina člankom 22. garantira zastupljenost u tijelima državne uprave i pravosudnim tijelima, proporcionalno sudjelovanju manjina u ukupnom stanovništvu. Nažalost, naša saznanja pokazuju da unatrag nekoliko godina nema napretka, ne poštuju se zakonske norme, i u tom su smislu manjine - nezaštićene. Danas je tek 2,16 posto Srba među sucima, a čine 4,5 posto stanovništva, ostalih je manjina 1,74 posto a čine 3 posto stanovnika. Srba je među sucima čak manje nego 2005-te - tada ih je bilo 2,35 posto! I među državnim odvjetnicima je duplo manje pripadnika manjina nego bi to trebalo biti: Srba je 2,61 posto, a ostalih manjina - 1,57 posto. Među službenicima i vjezbenicima je gore - Srba je tek 2,48 posto, a ostalih tek 1,27 posto. U Hrvatskoj imamo i sudova koji nemaju manjina - nema ih uopće na trgovačkim sudovima - ni među sucima, ni među savjetnicima ni među vjezbenicima. Nema manjina ni među sucima upravnog suda! Ni na Ustavnom sudu!

Evo kako je sa policijom, stanje iz 2007: Od 25.100 radnika MUP-a 1.223 ih je iz redova manjina - to je 4,87 posto, od toga 3,13 posto Srba, a 1,74 posto ostalih. No, najveći dio otpada na policajce Srbe zaposlene temeljem Erdutskog sporazuma, u dvije županije - Vukovarsko srijemskoj i Osiječko-baranjskoj, gdje ih ima 14, odnosno 18 posto, gotovo kao i stanovnika. Ako izuzmemo ove dvije županije stanje je - jako loše. Pogotovo je to u povratničkim sredinama, samo nekoliko primjera: Ličko-senjska županija 14 posto stanovništva - 1,4 posto policajaca, Karlovačka županija 15 posto stanovništva - 2 posto policajaca, Sisačko-moslavačka 18 posto stanovništva - 3,8 posto policajaca, Zagrebačka županija 6,7 posto stanovništva - 0,8 posto policajaca, Virovitičko-podravska županija 10,5 posto stanovništva - 2,3 posto policajaca. Razmjeri su strašni - u ovim je područjima zaposleno 5 do 10 puta manje manjina, nego što to zakon propisuje i to ne može biti slučaj!

I ovdje imamo praksu da se kandidati iz redova manjina odbijaju arbitrarno i diskriminacijski. Za to se, između ostalog, koristi čl. 80. Zakona o policiji koji kaže da osoba koja se prima mora biti "dostojna". Ta "dostojnost i pouzdanost za obavljanje policijskih poslova utvrđuje se sigurnosnom provjerom koju obavlja nadležno policijsko tijelo". Kako se to radi? Odbijaju se mladići i djevojke čiji roditelji su za vrijeme rata bili "u sanitetu SAO Krajine" ili "posjećuju rođake iz nacionalističkog okruženja". Do čega dovodi ovakva praksa - imamo lošu policiju, pogotovo pograničnu, policajce koji nemaju dobar kontakt sa zajednicom koju trebaju štiti, ne poznaju prilike i teren, imamo, na kraju, mogućnost (to se već i ostvarilo, u D. Lapcu) da je svaki prijedor između stanovništva i policije - potencijalan etnički incident.

Intervju s Lukom Mađerićem, predstojnikom Ureda za ljudska prava Vlade RH

ZAPOŠLJAVANJE KAO PRIORITETNO PRAVO NACIONALNIH MANJINA

Luka Mađerić

• Ured za ljudska prava u suradnji s Centrom za ljudska prava i Savjetom za nacionalne manjine nedavno je organizirao okrugli stol na temu "Zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj - primjena članka 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina". Što vas je motiviralo da pored svih ostalih problema i izađe s kojim se suočavaju nacionalne manjine i manjinska politika u RH za temu vašeg okruglog stola uzmete upravo problem zapošljavanja nacionalnih manjina?

Poticanje zapošljavanja nacionalnih manjina i osiguravanje participacije nacionalnih manjina u političkom i društvenom životu Republike Hrvatske trebali bi biti prioriteti u radu svake institucije koja se bavi zaštitom i promicanjem ljudskih prava. Stoga je Ured za ljudska prava s partnerskim institucijama Savjetom za nacionalne manjine, Centrom za ljudska prava i Uredom za nacionalne manjine organizirao ovaj okrugli stol na temu "Zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj - primjena članka 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina" s temeljnim ciljem da se u otvorenoj i konstruktivnoj raspravi još jednom proanalizira problematika zapošljavanja pripadnika i pripadnica nacionalnih manjina. Radi toga smo na ovaj okrugli stol pozvali predstavnike institucija, ali i predstavnike organizacija civilnog koji se u svom radu bave zaštitom ljudskih prava nacionalnih manjina kako bi dobili mišljenja, iz različitih perspektiva o tome kako napraviti još značajniji pomak u primjeni članka 22.

Činjenica je da se nacionalne manjine susreću sa nizom potencijalnih i stvarnih problema koji nisu karakteristični samo za nas već se događaju i u drugim državama, a vezani su za socijalnu isključenost, nepostojanje kvalitetnog pristupa sredstvima javnog priopćavanja, nedovoljnu društvenu participaciju. Uz navedene probleme treba izdvojiti i probleme nacionalnih manjina koji su nastali kao posljedica agresije na Republiku Hrvatsku, pa su na neki način hrvatska specifičnost. Ti problemi su vezani za povratak izbjeglica i stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stararskih prava.

Međutim, uz navedene poteškoće činilo nam se da je ključna mjera u postizanju pune integracije nacionalnih manjina u hrvatsko društvo osi-

Ključna mjera u postizanju pune integracije nacionalnih manjina u hrvatsko društvo jeste osiguravanje njihovog zapošljavanja pa se to nameće kao prioritetno pravo u zaštiti nacionalnih manjina. Međutim, treba naglasiti da je zaštita bilo koje manjinske skupine, pa tako i nacionalnih manjina, jedno vrlo kompleksno i multidisciplinarno područje koje ne uključuje samo uspostavu i primjenu normativnog okvira, već i podizanje opće društvene svijesti većine o nužnosti uspostave tolerancije prema pravima manjina. Kako bi se članak 22. što efikasnije primijenio potrebno je još više pažnje usmjeravati na poticanje pripadnika nacionalnih manjina da se prilikom zapošljavanja u tijelima državne uprave, te tijelima uprave lokalnih jedinica, pozivaju na svoju nacionalnu pripadnost. Osim toga potrebno je dodatno educirati članove poglavarstava, ali i državne službenike o pravu prednosti prilikom zapošljavanja pod jednakim uvjetima pripadnika nacionalnih manjina

guravanje zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina, pa je to bio temeljni poticaj za organiziranje ovog Okruglog stola.

PODIZANJE OPĆE DRUŠTVENE SVIJESTI

• Kako ocjenjujete trenutno stanje na tom području (primjena članka 22 UZPNM). Koliko se u primjeni tog instrumenta napredovalo i na kojim područjima, koje su objektivne prepreke i problemi, gdje se realno moglo učiniti više i da li se ponegdje ozbiljno, pa i opasno zaostaje?

U primjeni članka 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina koji uspostavlja visoke standarde u zaštiti nacionalnih manjina puno je učinjeno međutim još je određen broj izazova pred nama.

U cilju učinkovite primjene članka 22. Ustavnog zakona poduzete su i konkretne aktivnosti vezane za promicanje participacije manjina u političkom životu na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. U tu svrhu najznačajnije državne institucije na području zaštite nacionalnih manjina Ured za nacionalne manjine i Savjet za nacionalne manjine organizirali su čitav niz seminara za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina te za predstavnike lokalne i područne (regionalne) samouprave radi osnaživanja i osposobljavanja Vijeća nacionalnih manjina.

Osim toga donesen je i Akcijski plan za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina koji bi trebao poboljšati provođenje i nadzor nad provođenjem odredbi Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina na svim razinama. U kontekstu transparentnosti zapošljavanja nacionalnih manjina osobito je važno donošenje Plana prijama u državnu službu za tijela državne uprave, stručne službe i urede Vlade Republike Hrvatske. Navedenim planovima utvrđen je broj pripadnika nacionalnih manjina koji su već zaposleni u tijelima na koje se odnosi plan te je određen broj pripadnika nacionalnih manjina koji se planira zaposliti. Europska komisija je u svom ovogodišnjem Izvješću o napretku Republike Hrvatske pohvalila sve gore navedene pomake.

• Tko je odgovoran što ti mogući i realni pomaci nisu ostvareni?

Čini mi se da se na području zaštite prava nacionalnih manjina razvio pravi interaktivni partnerski odnos između tijela državne uprave i organizacija civilnog društva koje se bave za-

štitom nacionalnih manjina, pa je vrlo teško govoriti o pogreškama ili zaslugama samo jednog sektora uključenog u ovu problematiku. Međutim, neosporna je činjenica da jedino tijela državne uprave imaju instrumente za provedbu Ustavnog zakona pa je i njihova odgovornost na ovom području veća.

Važno je ipak istaknuti da su pomaci učinjeni, te se nadam da će određeni pozitivni trendovi biti još vidljiviji u budućnosti. Međutim, treba naglasiti da je zaštita bilo koje manjinske skupine pa tako i nacionalnih manjina jedno vrlo kompleksno i multidisciplinarno područje koje ne uključuje samo uspostavu i primjenu normativnog okvira, već i podizanje opće društvene svijesti većine o nužnosti uspostave tolerancije prema pravima manjina.

OPASNOST OD SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI

• Kako ocjenjujete ukupnu društvenu atmosferu i političku klimu kada su u pitanju neka specifična prava nacionalnih manjina (kao što je npr. i primjena članka 22.). Da li postoji društveno razumijevanje ovih prava, da li postoji ozbiljna i realna politička volja da se ova prava implementiraju?

Nadam se da je svima vidljivo da na razini Vlade Republike Hrvatske postoji jasna i nedvosmislena politička volja da se osigura potpuna participacija i uključivanje nacionalnih manjina u društveni život Republike Hrvatske. Prema tome takva politička volja bi trebala kreirati pozitivnu društvenu atmosferu prema pravima nacionalnih manjina. Međutim, ta pozitivna društvena atmosfera nije jednako raspoređena u svim dijelovima Republike Hrvatske, odnosno moglo bi se reći da je suviše centralizirana, a premalo vidljiva u lokalnoj zajednici.

• Kakve su posljedice neodgovarajuće primjene članka 22. o zapošljavanju? Kakve to probleme proizvodi u sredinama s izraženijom koncentracijom manjinskih etničkih zajednica?

Neodgovarajuća primjena bilo kojeg zakona, a posebno Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina može imati za posljedicu nepovjerenje građana u institucije pravne države. Neodgovarajuća primjena članka 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina može imati za posljedicu povećanje društvene i socijalne isključenosti pripadnika/ca nacionalnih manjina što može dodatno otežati njihovu integraciju u hrvatsko

društvo. Međutim, važno je napomenuti da su nadležne institucije prepoznale opasnosti koje mogu nastati zbog neodgovarajuće primjene Ustavnog zakona te je upravo zbog toga donesen Akcijski plan za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina.

• Što je po vašem mišljenju nužno poduzeti kako bi se unaprijedila primjena članka 22 UZPNM?

U cilju učinkovitije primjene članka 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina potrebno je još više pažnje usmjeravati na poticanje pripadnika nacionalnih manjina da se prilikom zapošljavanja u tijelima državne uprave, te tijelima uprave lokalnih jedinica, pozivaju na svoju nacionalnu pripadnost. Osim toga potrebno je dodatno educirati članove poglavarstva ali i državne službenike o pravu prednosti prilikom zapošljavanja pod jednakim uvjetima pripadnika nacionalnih manjina. Potrebno je razvijati i pozitivnu društvenu klimu prema pripadnicima nacionalnih manjina kako bi se pripadnici nacionalnih manjina mogli nesmetano i bez ikakvih ograda izjašnjavati o svojoj nacionalnoj pripadnosti.

Uz opravdane kritike na račun institucija sustava čini se da se ponekad zanemaruje upravo mjere koje eventualno mogu poduzeti manjinske institucije i sami članovi manjinskih zajednica kako bi se ostvarila neka njihova prava. Kako ih potaknuti za aktivniji odnos na tom planu?

Osobito je važno da se i pripadnici manjinske zajednice educiraju o svojim pravima. Važno je da institucije koje se bave manjinskim pravima i nadalje surađuju i daju podršku udrugama koje štite manjinska prava kako bi takve udruge bilo dovoljno kadrovski i financijski osnažene za djelovanje na zaštiti manjinskih prava u svojoj lokalnoj zajednici.

Djelovanje članova manjinske zajednice mora biti usmjereno prema mladim članovima manjinske zajednice kako bi ih se poticalo na obrazovanje, jer je činjenica da poteškoće u zapošljavanju pripadnika nacionalnih manjina nisu samo vezane za nekada neučinkovitu provedbu Ustavnog zakona, već i za nepostojanje odgovarajućeg broja obrazovanih ljudi koji bi se mogli javiti na natječaje u kojim se kao uvjet od kandidata pripadnika nacionalnih manjina traži posjedovanje visoke ili više stručne spreme.

POZIVANJE NA NACIONALNU PRIPADNOST

• Kada su nacionalne manjine u pitanju, kako uopće prosuđujete njihov trenutni društveni položaj i razinu ostvarivanja njihovih prava i gdje tu vidite najveće probleme?

Moje je mišljenje da je položaj nacionalnih manjina trenutačno najbolji u zadnjih 18 godina, dakle od stvaranja hrvatske države. U prilog toj tezi najbolje govori činjenica o zaista dobro uspostavljenim normativnom okviru na ovom području te visokoj kvaliteti institucija koje se bave problematikom nacionalnih manjina. U tom kontekstu potrebno je posebno izdvojiti Savjet za nacionalne manjine koji svojim transparentnim i značajnim financijskim sredstvima namijenjenim pripadnicima nacionalnih manjina pridonosi sudjelovanju nacionalnih manjina u javnom životu.

Osim toga neosporna je činjenica da se usprkos objektivnim poteškoćama zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u tijelima državne uprave povećala.

• Nedavno je u Hrvatskoj boravio i Visoki povjerenik OEES-a za nacionalne manjine,

veleposlanik Knut Vollebaek. Koji su problemi posebno istaknuti?

Prema našim informacijama na 742. sastanku Stalnog vijeća OEES-a visoki povjerenik OEES-a za nacionalne manjine Knut Vollebaek je naveo da je Republika Hrvatska ostvarila dobar napredak u provedbi Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, u zastupljenosti nacionalnih manjina u državnoj upravi, kao i u obrazovnom sustavu koji se koristi kao oruđe u promociji i unapređenju međuetničkih odnosa, tolerancije i pomirbe.

• Među manjinskim pitanjima posebno je značajno romsko pitanje (kao i svugdje u Europi, uostalom). Kako tu promijeniti opće prisutan negativan odnos prema ovoj, po mnogima, najugroženijoj etničkoj skupini?

Mislim da je ova Vlada napravila najviše od svih dosadašnjih vlada na području zaštite romske nacionalne manjine. To je prije svega zasluga predsjednice Povjerenstva za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome, potpredsjednice Vlade Jadranke Kosor, ali i iznimnog rada Ureda za nacionalne manjine.

Na ovom području ostvaren je izniman napredak na području obrazovanja Roma što je preduvjet za njihovo brojnije zapošljavanje. Do povećanja broja romske djece uključene u obrazovni sustav prvenstveno je došlo zbog osnivanja instituta romskih asistenata i stipendiranja romskih učenika u srednjem i visoko-školskom obrazovanju. Sustavno se radi na rješavanju statusnih pitanja Roma, pa je između ostalog uvedena besplatna pravna pomoć putem odvjetnika.

Znatan napredak postignut je u poboljšanju uvjeta stanovanja romske nacionalne manjine pa su za značajan broj romskih naselja izrađeni prostorni planovi, a određen broj romskih naselja je legaliziran. Potrebno je biti svjestan činjenici da su Romi posebno ranjiva nacionalna manjina svugdje u svijetu, te da treba proći još neko vrijeme za njihovu integraciju i društvo.

POSEBAN PROGRAM ZAŠTITE NACIONALNIH MANJINA

• Kako vidite ulogu medija kada su u pitanju manjine?

Mediji bi prije svega trebali u svojem izvještavanju promicati toleranciju prema pripadnicima manjinskih zajednica, a pod svaku cijenu izbjegavati makar i prikriveni govor mržnje. Zbog toga je važno podupirati djelovanje medija koji promiču kulturu nacionalnih manjina i njihovu informiranost.

• Na kraju, što vaša institucija poduzima li planira poduzeti u vezi boljeg ostvarivanja i unapređivanja manjinskih prava?

Ured za ljudska prava koordinirao je izradu Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava od 2008-2011. koji u svom sadržaju ima posebni dio koji se bavi zaštitom ljudskih prava nacionalnih manjina. U navedenom dijelu su određeni ciljevi i mjere koje nadležna tijela za vrijeme trajanja ovog programa moraju ostvariti od kojih treba posebno izdvojiti: - podizanje javne svijesti o nužnosti stvaranja tolerancije; - suzbijanje predrasude prema pripadnicima nacionalnih manjina; - poboljšanje uloga Vijeća nacionalnih manjina; - dosljedno korištenje normativnim okvirom zagarantiranih jezičnih, kulturnih i identitetskih prava nacionalnih manjina; - razvijanje sustava odgoja i obrazovanja na jeziku i pismu nacionalnih manjina; - rješavanje statusnih pitanja povratnika i provođenja programa stambenog zbrinjavanja.

Kako je Ured za ljudska prava tijelo zaduženo za provođenja nadzora primjene ovog programa bit ćemo u mogućnosti neposredno tražiti od nadležnih tijela da provedu zadane mjere na području zaštite prava nacionalnih manjina.

Osim toga Ured za ljudska prava je koordinator podskupine za temeljna prava u okviru poglavlja 23 pravosuđe i temeljna prava u okviru pristupnih pregovora o punopravnom članstvu Republike Hrvatske u EU, a koji uključuje i područje nacionalnih manjina. Sukladno tome Ured za ljudska prava prati usklađenost naših propisa na području zaštite nacionalnih manjina s pravnom stečevinom Europske unije te predlaže mjere kako bi ta usklađenost bilo na što višoj razini.

Ured za ljudska prava organizira i godišnje natječaje za sve Udruge koje se bave općim dobrom pa u okviru tih natječaja često financiramo i udruge nacionalnih manjina. Ured organizira i godišnje javne kampanje radi promicanja tolerancije u našem društvu.

VODITI JEDINSTVENI SUSTAV PODATAKA O ZAPOŠLJAVANJU PRIPADNIKA NACIONALNIH MANJINA

Na okruglom stol "Zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj - primjena članka 22 Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina" održanom 19. studenoga u Zagrebu usvojeni su slijedeći zaključci:

Pitanje zapošljavanja nacionalnih manjina potrebno je promatrati u kontekstu članka 22 Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i opće politike zapošljavanja; potrebno je nastaviti antidiskriminacijske mjere prema pripadnicima nacionalnih manjina u skladu sa Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina i Zakonom o suzbijanju diskriminacije; prilikom primjene Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, ostalih zakona, strateških i provedbenih dokumenata potrebno je posebnu pažnju usmjeriti na članak 22 Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina; potrebno je dodatno senzibilizirati javnost o načelima na kojima je zasnovan članak 22 Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina; predlaže se da tijela javne vlasti vode jedinstven i sveobuhvatan sustav

podataka o zapošljavanju pripadnika nacionalnih manjina; središnji državni ured za upravu, Ministarstvo pravosuđa i tijela javne vlasti, kao nositelji mjera iz Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava od 2008. do 2011. godine, a koje govore o osiguranju primjene članka 22 Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina trebaju učiniti sve kako bi se one dosljedno provodile; središnji državni ured za upravu i Akademija lokalne demokracije pozivaju se da nastave izobrazbu državnih službenika koji provode postupke javnih natječaja, o dosljednoj primjeni članka 22 Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina; pozivaju se udruge, ustanove, Vijeća nacionalnih manjina i predstavnici nacionalnih manjina da predlože projekte o snažnijoj izobrazbi o zapošljavanju nacionalnih manjina u skladu sa člankom 22 Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, a Savjetu za nacionalne manjine se predlaže da potom posebno vrednuje te projekte.

Intervju s dr. sc. Dragutinom Lalovićem, profesorom Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu i članom Savjeta za nacionalne manjine RH

DVOSTRUKO PRAVO GLASA NIJE NARUŠAVANJE NEGO OSTVARIVANJE STVARNE JEDNAKOSTI

Dragutin Lalović

• Zašto je dvostruko (dodatno, dopunsko) pravo glasa značajno za nacionalne manjine?

Treba biti potpuno precizan: značajno je za pripadnike nacionalnih manjina, jer su u našoj evropskoj tradiciji prava uvijek individualna prava, prava građana neke države koja se poštivanjem tih prava samolegitimira kao liberalna i demokratska. Prema našem Ustavu, nije riječ naprosto o dopunskom pravu glasa (vidi odredbu članka 15. koja govori o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda), nego s jedne strane o *općim* pravima koja uživaju svi pripadnici hrvatskog političkog demosa, dakle hrvatski građani, i s druge strane o *posebnim* pravima koje uživa dio hrvatskih građana, pripadnika nacionalnih manjina. Time je, na ustavnoj razini, po mom sudu, postavljen pravni standard kojim se hoće ne samo simbolički naglasiti važnost te komponente građanskog identiteta, koja je posebna za razliku od one koja je opća, nego se želi i promovirati koncept zaštite nacionalnih manjina i pune integracije njihovih pripadnika u politički sustav Hrvatske.

• Da li to pravo narušava jednakost birača, kao što se to često ističe kao svojevrsni kontraargument za uvođenje ovog posebnog prava?

Mislim da je to formalistički prigovor, premda u tom formalizmu ima istine. Apstraktno rečeno, istina je da se jednakost narušava ako pored općeg prava postoji i to posebno pravo. Međutim, to posebno pravo nije pravo nacionalnih manjina kao nekih kolektiviteta već pripadnika nacionalnih manjina kojima je i taj skupni identitet egzistencijalno važan u njihovoj simboličnoj samoidentifikaciji u političkom procesu i punoj demokratskoj identifikaciji s hrvatskom dr-

Može kazati da je "posebno pravo" zapravo pravo na različitost koje je komplementarno općem pravu na jednakost, te u tom smislu na višu razinu podiže i učvršćuje pravni subjektivitet hrvatskih građana u cjelini, a ne samo pripadnika nacionalnih manjina.

Da bismo bolje razumjeli problem mislim da treba citirati članak 15. našeg Ustava koji kaže: "Zakonom se može pored općeg biračkog prava pripadnicima nacionalnih manjina osigurati posebno pravo da biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor". Ova neobična formulacija ("može") je očigledno iznuđeni rezultat političkog kompromisa. Strogo rečeno - ona je potpuno besmislena. Jer, ili će se neko temeljno pravo osigurati ili neće, ne možete neko pravo "možda" osigurati

žavom. U tom smislu može se reći da se uopće ne radi o narušavanju nego naprotiv o ostvarivanju stvarne jednakosti hrvatskih građana, pripadnika nacionalnih manjina: drugim riječima, ako se manjinama u nas osigurava i "posebno pravo", time se uvažava činjenica da su one manjine u supstancijalnom smislu (odnosno da ne mogu biti većine ni u kakvom određenju) i nastoji prevladati taj hendikep, spriječiti da se takve manjine osjećaju potisnuto ili marginalizirano. Utoliko to "dodatno" pravo kompenzira njihovu zbiljski položaj, koliko je to pravno uopće moguće. Iako, dakako, to nikad u potpunosti i nije moguće. Pri tom je od krucijalne važnosti da jednakost podrazumijeva i različitost. Formalna jednakost koja bi bila na štetu različitosti bila bi monolistička jednakost, jednakost koja nije demokratska, nije liberalna i nije pluralistička. Utoliko se može kazati da je "posebno pravo" zapravo pravo na različitost koje je komplementarno općem pravu na jednakost, te u tom smislu na višu razinu podiže i učvršćuje pravni subjektivitet hrvatskih građana u cjelini, a ne samo pripadnika nacionalnih manjina.

INDIVIDUALNO A NE KOLEKTIVNO PRAVO

• Koje su prednosti a koji eventualni nedostaci uvođenja dvostrukog prava glasa u izborni sustav?

Kada govorimo o prednostima i nedostacima, valja uvažiti da se to pitanje ne može valjano postaviti neovisno o kontekstu. A vi ga postavljate sada i u Hrvatskoj. Iza nas je povijesno iskustvo, iskustvo rata i načina na koji se raspala Jugoslavija kao federativna (ili kvazifederativna) zajednica. Dramatično i bolno iskustvo agresije na Hrvatsku i unutarnje pobune. Nadalje, u tom sklopu, i iskustvo nedovoljne sposobnosti vodećih političkih formacija Hrvatske 90-tih godina da ne samo proklamiraju nego i doista zagaravaju realni pluralizam na svakom planu pa naravno i na etničkome.

U takvoj situaciji ne iznenađuje da u nas postoji pojačana osjetljivost za pluralizam,

a posebno za etnički pluralizam. Stoga naš Ustav očekivano nudi veće mogućnosti da se ne samo pravno definira i zaštiti status nacionalnih manjina, odnosno njihovih pripadnika, nego i da oni Hrvatsku prigrle kao svoju državu, dakle kao državu koja neće biti etnički monolitna nego naprotiv pluralistička u svakom pogledu. U nas je to nedvojbeno iznimno važno dostignuće. Da li bi bilo tako drugdje i u nekim drugim okolnostima to treba posebno razmotriti.

• Koja bi mogla biti loša strana, nedostatak "posebnoga" političkog prava?

Loša strana bi mogla biti ako bi se to pravo shvatilo i ostvarivalo korporativistički, ako bi se smatralo da nije riječ o pojedinačnom pravu građana hrvatske države nego da je riječ o kolektivnom, posebnom pravu stanovitih etniciteta kao "parcijalnih udruženja". Tada bi takve skupine nužno bile nedemokratske i sektaške, "dodatno" bi gušile individualna prava svojih članova, stalno ističući svoje grupne interese na račun općih interesa. To bi moglo biti vrlo opasno jer bi neminovno vodilo refeudalizaciji Hrvatske. Kolektivi koji guše prava svojih pripadnika lančano bi izazivali negativne posljedice za cjelokupni politički život Hrvatske. Umjesto "dodatnog" prava dobili bismo dodatan privilegij, pa makar on bio umotan u oblandu prava nacionalnih manjina.

• Postoje li neka druga rješenja (osim zastupnika nacionalnih manjina u parlamentu) kojima bi se zadovoljile specifične potrebe nacionalnih manjina za odgovarajućom političkom zastupljenošću (političkim predstavljanjem), a kojima bi se mogli izbjeći politički problemi i razmimoilaženja oko dvostrukog prava glasa nacionalnih manjina?

Kada jednom steknete neka prava, sva-ko se umanjivanje ili kršenje tih prava doživljava kao nepodnošljiva diskriminacija. Zato nije dobro postavljati pitanje da li bi bilo dobro da imamo manjinske predstavnike ovako kako ih imamo - kada ih već imamo. Ako želite kritički govoriti o sadašnjoj poziciji i načinu djelovanja manjinskih zastupnika

onda biste morali odmah predložiti bolje i realno rješenje. Rješenje koje trenutno imamo možda je bilo iznuđeno u smislu poziva na političku integraciju. Željelo se omogućiti manjinama da imaju svoje autentične predstavnike, koji će uspješno braniti vitalne interese nacionalnih manjina i štiti ih od opasnosti etničke majorizacije. No kako to funkcionira? Uzmimo primjer moje nacionalne manjine (crnogorske), koja spada u tzv. nove nacionalne manjine (pritom treba voditi računa i o tome da u nas postoje barem četiri različita tipa etničkih zajednica, kojima valja pristupiti diferencirano). Kada je u pitanju njeno političko zastupanje, smještena je u grupu s ostalim novim manjinama iz bivše države (albanska, bošnjačka, makedonska, slovenska). Naše je iskustvo negativno, nezadovoljni smo s načinom na koji smo politički predstavljeni u Saboru. Godinu dana uoči posljednjih parlamentarnih izbora ponudili smo jednu vrstu džentlmenkog sporazuma ostalim manjinama u našoj grupi, kojim bi se utvrdio redoslijed zastupanja naše skupine, kako bismo svi izabranog zastupnika zaista doživljavali kao svog zastupnika. Naime, Bošnjaci su u većini u odnosu na pripadnike drugih manjina i utoliko im je u postojećoj situaciji to zastupničko mjesto rezervirano. Naš je prijedlog naišao na gluhe uši. Otuda mi izabranog "našeg" predstavnika ne smatramo legitimnim, nismo ni glasali za njega. On je legalno izabran, nema spora, ali ga ne doživljavamo kao nekog tko zastupa i interese pripadnika crnogorske nacionalne manjine, a vjerujem da je takav slučaj i sa ostalim manjinama. Takvo je stanje neodrživo.

DEMOKRATSKI DEFICITI POLITIČKIH STRANAKA

No, vi vjerojatno želite problematizirati pitanje da li je dobro da imamo zastupnike nacionalnih manjina koji se biraju na posebnoj listi, u posebnoj jedinici, ili bi bilo bolje da se i zastupnici manjina biraju u okviru tzv. građanskih opcija, dakle preko političkih stranaka koje bi određenom zakonskom klauzulom bile obvezatne na svojim izbornim listama osigurati zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina. Koji bi model bio optimalan, čak i bez obzira na to da li je on u našem slučaju i direktno provodljiv? Po mom sudu, optimalni model bi zaista podrazumijevao da političke stranke poštuju određene klauzule kada su u pitanju predstavnici nacionalnih manjina.

Međutim, ako se zapitamo koliko su naše političke stranke stvarno demokratske po svom unutarnjem ustrojstvu, a to znači i pluralističke, onda je na to pitanje teško dati jednoznačan odgovor. Po mom uvidu, stranke u nas nedovoljno su pluralističke i demokratske i još je teško zamisliti (ne samo u HDZ već i u drugim strankama), da bi npr. Srbi u tim strankama, bili doživljavani kao legitimni i istinski predstavnici svojih manjina, a ne kao stranački poslušnici.

Treba istaknuti da imamo i specifično tijelo koje ima potencijal političkog predstavljanja nacionalnih manjina, a to je Savjet za nacionalne manjine. Ali njegova pozicija i uloga otvara niz pitanja. Posebno osjetljivo pitanje jeste činjenica da u njemu sjede i saborski zastupnici. To je u početku ustrojavanja čitavog sustava zacijelo bilo iznuđeno i opravdano. No, nakon nekoliko godina, kada je sustav vijeća uspostavljen, postaje očigledno da su sastav i politička pozicija Savjeta ambivalentni. Po svom sastavu Savjet je s jedne strane paralelan Vladi, a sa druge Saboru. Savjet je trenutno kao "čardak ni na nebu ni na zemlji", negdje između izvršne i zakonodavne vlasti. Mislim da bi takvu njegovu poziciju trebalo preispitati u okviru onoga što nam neminovno slijedi tijekom iduće godine, a to je ukupno preispitivanje Ustavnog zakona o nacionalnim manjinama u cilju njegova poboljšavanja i efikasnije primjene. Pri čemu osobitu pažnju zaslužuje pitanje jesu li neka normirana prava postavljena nerealno ili proturječno, što onda u praksi proizvodi negativne učinke, štoviše čak i djelomičnu i privremenu blokadu u ostvarivanju mogućih emancipacijskih dosegâ u ostvarivanju provedivih prava na tom području.

• Zašto se velike političke stranke opiru uvođenju dvostrukog prava glasa (uvijek je protiv bio HDZ, ali svojevremeno, kada je to mogao riješiti, protiv je bio i SDP)?

Najkraće, da ponovim: naše političke stranke imaju s jedne strane demokratski deficit, a s druge višak etničkog ekskluzivizma. Stranke se plaše da bi mogle biti optužene ili da mogu biti doživljene kao stranke koje nisu dovoljno okrenute hrvatskome većinskom nacionalnom korpusu. Ako pokazujete, recimo, osjetljivost za probleme srpske nacionalne manjine mogli biste biti optuženi da niste dovoljno osjetljivi za probleme hrvatske većine. Tako se perpetuira jedna vrsta potpuno neproduktivnog i demokratski fatalnog rascjepa između većine i manjina. Ako se etnička većina ponaša korporativistički, tada se i manjine navode na istovrsno ponašanje, čime se suspendiraju mogućnosti političkog djelovanja hrvatskih građana u oblikovanju općeg interesa cjeline hrvatske države.

PREISPITIVANJE USTAVNOG ZAKONA

• Ako se ne postigne dogovor o ovom pitanju na čemu inzistira većina manjinskih zastupnika u Hrvatskom saboru kakve će, po Vašem mišljenju, biti posljedice?

Da bismo bolje razumjeli problem mislim da treba citirati članak 15. našeg Ustava koji kaže: "Zakonom se može pored općeg biračkog prava pripadnicima nacionalnih manjina osigurati posebno pravo da biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor". Ova neobična formulacija ("može") je očigledno iznuđeni rezultat političkog kompromisa. Strogo rečeno - ona je potpuno besmislena. Jer, ili će se neko temeljno pravo osigurati

ili neće, ne možete neko pravo „možda“ osigurati. Da nevolja bude veća Zakon o izboru zastupnika u Hrvatski sabor stavlja hrvatske državljane, pripadnike nacionalnih manjina, pred dilemu da se odluče: hoće li biti građani (birati po općem pravu) ili neće (birati po posebnom pravu), nego samo pripadnici nacionalnih manjina glasati za svoje manjinske zastupnike. To je potpuno nepodnošljiva situacija, grubo sprdanje s Ustavom. Ako bi netko tko je izabran kao zastupnik na osnovi ovog posebnog prava odustao da inzistira da su obje komponente nužne, ukinuo bi samog sebe kao zastupnika. Prema tome, sasvim je očigledno da zastupnici nacionalnih manjina moraju inzistirati na ovom pluralnom votumu. Nezamislivo je da bi pripadnici nacionalnih manjina u Hrvatskoj mogli odustati od svog općeg određenja, hrvatskog građanina. To nitko sebi ne može dopustiti, a pogotovo ne zastupnici jer bi to značilo da su oni zastupnici drugog reda, dakle zastupnici koji ne zastupaju hrvatske građane u cjelini nego samo jedan segment. Jer oni su zastupnici Hrvatskog sabora, što znači ne samo zastupnici Srba, Crnogoraca, Talijana itd... Dakle jasno je da saborski zastupnici nacionalnih manjina moraju biti nezadovoljni sadašnjom situacijom i da sam na njihovu mjestu rješavanje dvostrukog prava glasa bio bi prvi preduvjet bilo kakve suradnje, a posebno koalicije s bilo kojom strankom na vlasti.

Međutim, da budem realan: Mislim da saborski zastupnici nacionalnih manjina pragmatiski razmišljaju, vodeći računa o realnim odnosima snaga. Inzistiranje na dvostrukom pravu glasa na određen način implicira i to da hrvatske političke stranke nisu u dovoljnoj mjeri demokratske da bi mogle primijeniti instrumente kojima bi osigurale zastupljenost manjinskih predstavnika u Saboru. Očito je da one to još ne žele ili ne mogu činiti. No, kako god oprezno postupali i postupno napredovali, zastupnici nacionalnih manjina moraju tražiti primjereno rješenje svog statusa. Moraju postati hrvatski zastupnici, a ne samo zastupnici nacionalnih manjina kako ih se sada doživljava. Nema nikakve dvojbe da je sadašnja situacija politički kontra-produktivna, da je osobito teško opterećenje za manjine što manjinski zastupnici odlučuju tko će imati mandat, odnosno tko će vladati. Manjinski zastupnici, po mom mišljenju, trebaju striktno biti neutralni u tom pogledu, a njihovo vezivanje za vlast, posebno kada nije riješeno dvostruko pravo glasa, delegitimira i one koji s njima koaliraju i njih same koji se u takve koalicije upuštaju. Ali to je principijelno teorijsko stajalište, a konkretan pristup ovisi o konkretnom političkom kontekstu, budući da realistička politika nije igra na sve ili ništa, nego tegoban proces postupnog mijenjanja nepovoljnog stanja, pri čemu nema nikakvog jamstva da su izborni dosezi konačni, da su u budućnosti isključeni uzmaci u razini zaštite i razvijanja ljudskih prava, pa stoga i manjinskih prava u nas.

Visoki povjerenik OESS-a za nacionalne manjine Knut Vollebaek posjetio Hrvatsku

OESS I DALJE NA RASPOLAGANJU HRVATSKOJ U PITANJU UNAPRJEĐIVANJE POLOŽAJA NACIONALNIH MANJINA

Vollebaek je izrazio je zadovoljstvo napretkom Hrvatske u svim područjima, pa tako i u zaštiti nacionalnih manjina u zadnjih 15 godina. Visokog povjerenika posebno je zanimalo pitanje dvostrukog prava glasa za pripadnike nacionalnih manjina

Aleksandar Tolnauer i Knut Vollebaek

Visoki povjerenik OESS-a za nacionalne manjine Knut Vollebaek boravio je u Zagrebu 17. i 18. 11. gdje se - zajedno sa šefom ureda OESS-a u RH **Jorgeom Fuentesom** - sastao s predsjednikom Stipom Mesićem, premijerom Ivom Sanaderom, potpredsjednikom Vlade **Slobodanom Uzelcem**, ministrom vanjskih poslova i europskih integracija **Gordanom Jandrokovićem**, predsjednikom Savjeta za nacionalne manjine **Aleksandrom Tolnauerom**, srpskim zastupnicima u Saboru i saborskim klubom zastupnika nacionalnih manjina.

Nakon sastanka Knuta Vollebaeka sa zastupnicima manjina predsjednik njihova kluba **Šemso Tanković** je izjavio da je posebno zanimalo pitanje dvostrukog prava glasa, te da je inzistirao na nizu detalja. **Furio Radin** je kazao da to nije nikakav model pozitivne diskriminacije nego da je to model koji pripadnicima nacionalnih manjina omogućava da budu to, ali i da im se ne ospori i ono građansko političko pravo da glasaju i za političke opcije. Događa se paradoks da zbog izričite okrenutosti pripadnika manjina prema građanskim političkim opcijama vrlo mali broj glasuje za manjinske liste što izaziva niz negativnih političkih refleksija", rekao je Tanković koji napominje da je visoki povjerenik upozoren i na neke poteškoće pogotovo kad je u pitanju implementacija nekih prava u manjim sredinama gdje, kako kaže, lokalni šerifi određuju do kojeg stupnja se neki zakon vezan za nacionalne manjine može implementirati. Tanković je Vollebaeku govorio i o problemu uporabe religijskog imena za etničku odrednicu pripadnika bošnjačke nacionalne manjine, a **Nazif Memedi** je ocijenio je da su u unaprijeđenju položaja romske zajednice u Hrvatskoj pomaci najvidljiviji u segmentu obrazovanja.

Na sastanku srpskih zastupnika s Knutom Vollebaekom **Milorad Pupovac** mu je iznio osnovne postavke izmjena izbornog postupka i izbornih zakona koji su dogovoreni koalicionim sporazumom: manje manjine bi trebale dobiti dvostruko pravo glasa, dok bi Srbi išli na građansku listu, s tim da su im i dalje zagarantirana tri zastupnika. "To je zasad samo okvirni dogovor koji bi početkom godine trebalo pretočiti u novi zakon", rekao je Pupovac. Milorad Pupovac je iznio i probleme odvojenosti u obrazovanju, velikih lista optuženih za ratne zločine, te jačanje i toleriranje desničarskog resentimenta.

Na sastanku Vollebaeka s potpredsjednikom Vlade Slobodanom Uzelcem razgovaralo se posebno o regionalnom razvoju Hrvatske kao platformi i perspektivi za uspješnu obnovu povratničkih područja, povratku izbjeglica i njihovom stambenom zbrinjavanju.

"Nacionalnim manjinama ne treba osigurati povlastice, nego je važno da ne trpe štetu zato što su pripadnici nacionalnih manjina", rekao je predsjednik Mesić u razgovoru s Knutom Vollebaekom. Vollebaek je Mesiću izrazio zadovoljstvo napretkom Hrvatske u svim područjima, pa tako i u zaštiti nacionalnih manjina u zadnjih 15 godina. OESS može Hrvatskoj pomoći u procesu integracije pripadnika manjina u društvo kroz edukaciju i izobrazbu, a zatim u većoj zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u tijelima državne vlasti, rekao je Vollebaek. Mesić je istaknuo da Hrvatska ima vrlo dobar Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina i sada je ključna njegova što bolja i što brža provedba kako bi se pripadnici nacionalnih manjina što bolje integrirali u društvo kroz izobrazbu i zastupljenost u tijelima državne vlasti.

U susretu s premijerom Ivom Sanaderom Knut Vollebaek je rekao da OESS i dalje ostaje na raspolaganju Vladi RH što se tiče savjetovanja o većem sudjelovanju nacionalnih manjina u državnoj upravi, težnji ka jačanju integracije obrazovnog sustava, te ostalim temama vezanim za jačanje položaja nacionalnih manjina u društvu. Sanader je zahvalio na ulozi koju je OESS imala u promoviranju zajedničkih vrijednosti, pogotovo u pitanjima vezanim za integraciju nacionalnih manjina u javni i politički život RH te napomenuo kako su nacionalne manjine svojim proaktivnim djelovanjem važan čimbenik razvoja demokratskih odnosa u društvu. Na sastanku se govorilo i o položaju hrvatskih manjina u susjednim zemljama, kao i o napretku u povratku izbjeglih osoba.

Kako je priopćilo Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija na susretu s visokim povjerenikom Vollebaekom ministar Gordan Jandroković je istakao da je zaštita prava nacionalnih manjina jedan je od političkih prioriteta Hrvatske, u cilju stvaranja društva međusobne tolerancije, mira i napretka za sve građane.

Knut Vollebaek u Savjetu za nacionalne manjine MANJINE VIŠE NISU MARGINALNA TEMA

Visoki povjerenik Knut Vollebaek posjetio je i Savjet za nacionalne manjine RH gdje je razgovarao s predsjednikom Savjeta **Aleksandrom Tolnauerom**. Tom prilikom Vollebaek je istakao da se rad Savjeta pažljivo prati te izrazio zadovoljstvo što je Savjet postao važan i nezaobilazan činilac u formiranju i provođenju manjinske politike u RH. Visoki povjerenik OESS-a posebno je značajnim ocijenio doprinos Savjeta u procesu uvođenja nacionalnih manjina u javni politički život, osposobljavanju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina za njihovu ulogu u društvu te razvijanje i jačanje kulturne autonomije manjinskih zajednica. Naglasio je kako nacionalne manjine zbog svega toga više nisu drugorazredno pitanje i marginalna tema u hrvatskom društvu iako još ostaju brojni zadaci za punu implementaciju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina.

Izvjешće o nap

NEMA DUGOROČNE STRA

Europska komisija objavila je 5.11. paket o proširenju - strategiju proširenja i izvješće o napretku zemalja kandidata i potencijalnih kandidata - u kojem se prvi put spominje vremenski okvir (2009.) za završetak pristupnih pregovora s Hrvatskom, a u kojem je dužna pozornost poklonjena i statusu nacionalnih manjina

U poglavlju "Prava manjina, kulturna prava i zaštita manjina" stoji da je ostvaren određeni napredak u pogledu provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina (UZPNM). U lipnju 2008. godine donesen je Akcijski plan za provedbu UZPNM-a, kojime su obuhvaćena sva važnija pitanja i odnosne ustavnove. U Središnjem državnom uredu za upravu (SDUU) osnovan je odjel za nacionalne manjine. SDUU je usvojio plan zapošljavanja za 2008. godinu, kojime se planira zapošljavanje 158 pripadnika nacionalnih manjina na središnjoj razini i 44 u uredima i tijelima državne uprave na razini županija. Unaprijeđena je i sposobnost lokalnih vijeća za nacionalne manjine (VNM-a) da jedinicama lokalne samouprave pružaju savjetodavne usluge o pitanjima koja se tiču manjina. Većina VNM-ova dobila je prostor i sredstva za rad. U 2008. je godini Savjetu za nacionalne manjine Republike Hrvatske dodijeljeno oko 5,7 milijuna eura iz državnoga proračuna za potrebe udruga nacionalnih manjina, što je 19 posto više u odnosu na 2007. godinu. Međutim, provedba odredaba UZPNM-a u praksi daje različitu sliku: neke se odredbe provode dobro, a neke samo u ograničenoj mjeri. Problemi su i dalje prisutni, osobito kada je riječ o nedovoljnoj zastupljenosti manjina u državnoj upravi, pravosuđu i policiji. Plan zapošljavanja u državnoj upravi na razini županija, gradova i općina i dalje ne zadovoljava. Nedostaje i dugoročna strategija za provedbu odredaba UZPNM-a o zapošljavanju pripadnika manjina, kao i odgovarajući statistički podaci kojima bi se omogućio primjereni nadzor. Nisu dostupne ni pojedinosti o provedbi ciljeva iz 2007. godine. Usprkos povećanoj financijskoj potpori, većina jedinica lokalne samouprave dovoljno ne priznaje VNM-e kao savjetodavna tijela. Nadalje, na stupanj njihove nezavisnosti i utjecaja utječe činjenica da oni ovise o gradskom ili općinskom proračunu.

Što se tiče kulturnih prava, odredbe o školovanju iz UZPNM-a i drugih zakona koji se odnose na manjine uglavnom se provode na zadovoljavajući način. Što se tiče prikaza nacionalnih manjina u medijima, dodatno su se smanjili negativni stereotipi. Ipak, ostvaren je slabi napredak u pogledu proizvodnje i/ili emitiranja programa za manjine na njihovim jezicima na javnim radijskim i televizijskim postajama, kako je predviđeno UZPNM-om. Potrebno je dodatno promicati inicijative kojima se potiče bolja integracija, pomirenje i tolerancija, kao i zajedničke aktivnosti unutar postojećeg sustava. Što se tiče srpske manjine, ostvaren je pozitivan napredak. Po prvi puta je pripadnik srpske manjine imenovan jednim od zamjenika premijera. Zabilježen je manji broj prijava etnički motiviranih napada na srpsku manjinu i pravoslavnu crkvu, a poboljšale su se i policijske istrage takvih incidenata iako je mali broj slučajeva završio na sudu. Tijekom ljeta zabilježen je niz etnički motiviranih incidenata, koji bi mogli štetno djelovati na spremnost izbjeglica na povratak. Pripadnici srpske manjine, uključujući one koji su tijekom Domovinskoga rata ostali u Hrvatskoj, suočavaju se s mnogobrojnim poteškoćama pri zapošljavanju, osobito u ratom pogođenim pod-

ATEGIJE ZAPOŠLJAVANJA

ručjima. Diskriminacija je i dalje prisutna posebno u javnome sektoru na lokalnoj razini. Hrvatska bi trebala poticati duh tolerancije i poduzeti potrebne mjere kako bi se zaštitilo one koji ni mogli postati žrtvama prijetnji ili zastrašivanja. Ostvaren je ograničeni napredak u pogledu različitih neriješenih pitanja vezanih uz izbjeglice. Više od 2 100 izbjeglica i 1 100 prognanika vratilo se u 2007. godini svojim domovima u Hrvatskoj. Ukupan broj hrvatskih Srba koji su registrirani kao povratnici u Hrvatsku povećao se na 143 000 iako se procjenjuje da bi stvarnih povratnika moglo biti manje od 60 posto od toga broja. (...) Polako se popravlja položaj romske manjine u Hrvatskoj, a uprava razvija sve pozitivniji i proaktivniji pristup tome pitanju. Postignut je napredak u predškolskom obrazovanju Roma u okviru Vladina Akcijskog plana za „Desetljeće uključivanja Roma 2005. - 2015.“. Povećana su i financijska sredstva. Porastao je i broj romske djece koja polaze predškolske ustanove i završavaju osnovnoškolsko obrazovanje. Rješava se pitanje pravnoga statusa Roma bez državljanstva. Po prvi je puta pripadnik romske manjine izabran u Hrvatski sabor. Međutim, većina Roma i dalje je isključena iz glavnine hrvatskoga društva i bori se s teškim životnim uvjetima. I dalje je prisutna sveopća nezaposlenost. Potrebno je preočiti mjere u području obrazovanja u sustavne politike. Romi su suočeni s poteškoćama i u pogledu zapošljavanja, odgovarajućeg stambenog zbrinjavanja, socijalne zaštite i zdravstva, te općeg stava društva, u kojemu i dalje prevladava diskriminirajući odnos prema Romima i drugim osjetljivim skupinama. Potrebno je ojačati koordinaciju između romskih skupina, te povećati njihovu stručnost radi učinkovite provedbe. Problemi vezani uz sudjelovanje romske zajednice u obrazovnome sustavu i dalje su prisutni usprkos postojanju određenih posebnih programa. Općenito, položaj manjina u Hrvatskoj i dalje se poboljšava, no ostaje mnogo neriješenih problema za srpsku i romsku nacionalnu manjinu. Ostvaren je ograničeni napredak u rješavanju pitanja povratka izbjeglica, no potrebno je ubrzati taj postupak kako bi se osigurala održivost povratka izbjeglica.

U poglavlju „Ljudska prava i zaštita manjina“ stoji da u pogledu problema nekažnjavanja počinitelja, mnogi su ratni zločini ostali nekažnjeni, a posebno oni čije žrtve pripadaju nekoj nacionalnoj manjini (poglavito Srbi). U manjim je mjestima osobito izražena nesklonost procesuiranja takvih slučajeva. (...) Organizacije civilnog društva i dalje imaju važnu ulogu u promicanju i zaštiti ljudskih prava, demokracije i zaštiti manjina. Međutim, nailaze na znatne poteškoće u nastojanju da utječu na političku raspravu i njihove analitičke sposobnosti ostaju razmjerno slabe. Nema osobitih poteškoća vezanih uz slobodu vjeroispovijesti. Općenito, uz neke specifične izuzetke, građanska i politička prava u Hrvatskoj razmjerno se dobro poštuju. Međutim, nedostaci kao što su nekažnjavanje ratnih zločina i pristup pravdi zahtijevaju dodatnu pažnju.

U poglavlju „Pravosuđe i temeljna ljudska prava“ stoji da je određen napredak postignut u odnosu na manjine. Uz ponavljanje nekih ranije navedenih konstatacija navodi se da Hrvatska mora poticati duh tolerancije prema srpskoj manjini i poduzeti odgovarajuće mjere za zaštitu onih koji su još uvijek podvrgnuti prijetnjama ili diskriminaciji, neprijateljstvu ili nasilju. Manjine se susreću s posebnim poteškoćama u području zapošljavanja, nedovoljnoj zastupljenosti u državnoj upravi, sudstvu i policiji kao i u širem javnom sektoru. (...) Zakonske odredbe i programi se trebaju provoditi s više odlučnosti te se mora osigurati odgovarajuće praćenje, posebno u području zapošljavanja.

Sabor raspravio o provođenju ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i utrošku sredstava osiguranih u Državnom proračunu RH za 2007. godinu za potrebe nacionalnih manjina

NE MOŽE SE SVE SVESTI NA NOVAC

U 2007. godini je za provođenje Ustavnog zakona izdvojeno 131,5 milijuna kuna. „Ako smo dali te silne milijune možemo li izmjeriti kakvo je doista stanje i pitati pripadnike nacionalnih manjina kako se osjećaju u zemlji koja im je domovina“, upitao je zastupnik HNS-a Goran Beus Richembergh

Hrvatski sabor raspravio je 27. studenoga Izvješće o provođenju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i utrošku sredstava osiguranih u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2007. godinu za potrebe nacionalnih manjina. Predstavljajući izvješće, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za upravu Antun Palarić ustvrdio je da je u provođenju Ustavnog Zakona o pravima nacionalnih manjina postignut napredak. „Iz Izvješća se vidi da se nije štedjelo ni truda ni novca kako bi maksimalno ostvarili prava nacionalnih manjina na temelju Ustavnog zakona“, istaknuo je Palarić naglasivši kako su sredstva predviđena za provođenje Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina povećana za 55 posto. Ukupno je za provođenje Ustavnog zakona u prošloj godini izdvojeno 131, 5 milijuna kuna, a u 2006. izdvojeno je 84,6 milijuna kuna, rekao je Palarić.

U ime Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina govorio je zastupnik mađarske nacionalne manjine Deneš Šoja. Odbor je prihvatio vladino izvješće, ali i naglašava da je još uvijek primjetna razlika između normativnih rješenja i proklamirane politike s jedne strane i onoga što se u praksi ostvaruje te da je stoga u narednom razdoblju potrebno da sva nadležna tijela, kako i na državnoj tako i na lokalnoj i područnoj županijskoj razini pojačaju aktivnosti kako bi se politika manjinskih prava dosljedno u praksi provodila. Naznačeno je da osobitu pozornost treba posvetiti službenoj uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina, pristupu sredstvima javnog priopćavanja, zastupljenosti manjina u izvršnim i upravnim tijelima, zastupljenost nacionalnih manjina u tijelima državne uprave i pravosuđnim tijelima, ostvarivanje uloge vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, sukladno Ustavnom zakonu te nastavak intenzivne aktivnosti na ostvarivanju, ostvarivanje Nacionalnog programa za Rome i Desetljeća za Rome.

Damir Kajin iz IDS-a je upozorio da „ako se sve u ovim izvješćima bude svodilo samo na novac, na čemu je naglasak u ovom izvješću i ako sve bude bilo lišeno duše, uvijek će vladajuća ekipa moći reći da čini sve da se poboljša ili poboljšava položaj manjina. „Ali ja opet s druge strane držim da će taj položaj iz godine u godinu slabiti“, upozorio je Kajin. „On će biti sve jasniji i pripadnici nacionalnih manjina sve će se teže izražavati svojim nacionalnim imenom, ali će zato s druge strane sve zdušnije podržavati one koji su na vlasti. Što je potrebno učiniti? Prvo, ja osobno držim da je pripadnicima nacionalnih manjina prvo potrebno vratiti ili dati tzv. dvostruko pravo glas. Samo na taj način ja sam mišljenja da možemo izbjeći getoizaciju pripadnika nacionalnih manjina. U trenutku kada neki pripadnik neke nacionalne manjine, suoči se sa glasačkom kutijom, kada mora glasati, pa se mora izjasniti kao Srbin, kao Talijan, kao Mađar, itd. uvijek kod toga pojedinca nastupa neka kočnica, jer u sebi misli zašto bi netko nekoga trebao prebrojavati. Jasno, to nije nikakav rasizam, ali ja smatram da je to jedna svojevrsna getoizacija i da to vodi jednoj marginalizaciji pripadnika nacionalnih manjina.“

Zastupnik SDSS-a i srpske nacionalne manjine Ratko Gajica je, između ostaloga istakao da činjenica da je vlada donijela akcijski plan u kojemu je iskazano da su nužne ubrzanje mjere na provođenju Ustavnog zakona. „A ako je trebao akcijski plan, to znači da postoji nezadovoljstvo provođenjem odredbi Ustavnog zakona“, zaključio je Gajica. Goran Beus-Richembergh je u ime kluba HNS-a ustvrdio da se manjine gleda samo kroz statistiku i koliko se novca izdvojilo. „Ako smo dali te silne milijune možemo li izmjeriti kakvo je doista stanje i pitati pripadnike nacionalnih manjina kako se osjećaju u zemlji koja im je domovina“, rekao je. Istakao je da svaka zemlja koja sebe drži demokratskom, standarde poštivanja manjinskih prava koristi kao lakmus papir svoje uspješnosti u demokratskom procesu. „Ja se sjećam vremena kada su naše istaknute pripadnike i predstavnike nacionalnih manjina uhodile tajne službe '90- ih godina, kada su nam slagale dosje, kada su nam upadali u organizacija, pokušavajući nas podijeliti kada su nas optuživali lažno, trančirali po medijima u političke svrhe. Sjećam se tih vremena i hvala Bogu da su daleko iza nas i hvala Bogu da postoji čitav sustav koji se trudi da se ti atavizmi anuliraju iz našega društva i da polako bivamo svjesni da smo svi mi pa čak i unutar jednog dana pripadnici neke od manjina neovisno o tome da li se radi o etničkoj, da li se radi o kulturnoj, jezičnoj, socijalnoj, spolnoj ili nekoj drugoj manjini.“ Beus Richembergh se posebno osvrnuo i na sredstva utrošena za zapošljavanje Roma. „Naše informacije govore da je daleko više odobreno nego što je potrošeno. Iz ovih statistika vidimo da se povećava broj suradnika u nastavi, da se povećava broj sezonski zaposlenih Roma ali još uvijek ostaje bolna činjenica, istina da u čitavoj državnoj upravi ne radi ni jedan jedini pripadnik romske manjine. Podsjetit ću desetljeće Roma i nacionalni program na snazi su već 3 godine. U 3 godine nismo se makli ni milimetar po tom pitanju“, rekao je Beus Richembergh istaknuvši da u policiji nema ni jednog Roma što je Antun Palarić, kasnije u svojoj završnoj riječi, demantirao rekavši da ih trojica rade u policiji.

Englesko izdanje knjige prof.dr. Siniše Tatalovića

THE POLICIES OF PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Naš poznati ekspert za manjinska pitanja prof. dr. Siniša Tatalović priredio je novo, dopunjeno izdanje svoje knjige NACIONALNE MANJINE U HRVATSKOJ. Kako već duže vremena postoji potreba da se široj međunarodnoj javnosti prezentiraju složena pitanja razvoja manjinske politike u Hrvatskoj sa svim njenim problemima, ali i dostignućima posebno kada Hrvatska ulazi u izuzetno važan završni dio pregovaračkog procesa s EU, agencija STINA priredila je engleski prijevod ove knjige pod naslovom THE POLICIES OF PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES IN THE REPUBLIC OF CROATIA. Knjiga se može naručiti u agenciji STINA (podaci u impressumu).

Walentyna Lončarić, predstavnica poljske nacionalne manjine u Zagrebu

RAD S POLJACIMA, ALI I KONTAKT S POTOMCIMA POLJAKA

Walentyna Lončarić

Prema nekim procjenama u Hrvatskoj živi 2500 Poljaka, a prema popisu stanovništva iz 2001. Poljacima se izjasnilo 567 osoba. Prema popisu stanovništva iz 1910. na područjima koja su pripadala kasnije Kraljevini SHS živjelo je više od deset tisuća Poljaka. Nakon Drugog svj. rata najveći dio poljske dijaspore s područja bivše Jugoslavije preselio se u Poljsku i druge zemlje. Neki su i ostali živjeti u Starom Petrovom Selu, N. Gradiški, Kanjiži, Sl. Brodu, Vukovaru, Vinkovcima i drugim gradovima RH. Od šezdesetih do osamdesetih godina prošloga stoljeća bio je val doseljavanja kao rezultat mješovitih brakova.

Kao predstavnica poljske nacionalne manjine u Zagrebu, odnosno kao jedini predstavnik naše manjine s izbornim legitimitetom u RH, od samog početka mog mandata zacrtala sam si cilj da uspostavim kontakte sa svim Poljacima, ili potomcima Poljaka, a ne samo s onima koje znamo i koji su aktivni u našim udrugama - "Mikolaj Kopernik" iz Zagreba osnovanoj 1990., "Fryderyk Chopin" iz Rijeke osnovanoj 2000. i "Polonez" iz Kaštela koja je osnovana 2007. godine.

Na početku mog rada željela sam skupiti podatke i ustanoviti koliko točno potomaka Poljaka živi u RH. U prvom redu htjela sam vidjeti, u čemu im ja mogu pomoći. S nekima sam uspostavila kontakte vrlo brzo, kao npr. s potomcima Poljaka u Starom Petrovom Selu. Susret je bio vrlo ugodan i koristan i osjetila sam kod njih veoma prisnu atmosferu. Naprosto sam se osjećala da sam među svojima. Ti su ljudi treća generacija useljenih Poljaka i oni jesu, i izjašnjavaju se da su Hrvati, ali im u duši "titra" nešto poljsko. Mogu vam reći da neki još pamte poljska starinska jela, nazive kojima su ih njihovi roditelji učili, znali su i što su im bili i radili useljeni prastričevi... Naravno, život čini svoje, oni su se asimilirali i smatraju se Hrvatima, ali ipak žele da im djeca bolje upoznaju Poljsku, poljsku kulturu, tradicije, običaje. Pokazuju veliki interes za domovinu njihovih djedova, za Poljsku. Većina ih nije nikad bila u Poljskoj no znaju odakle su došli njihovi djedovi i vjeruju da još imaju daljnju rodbinu u Poljskoj. U našem razgovoru izrazili su želju da bi vrlo rado posjetili u Poljsku. Namjeravam organizirati izlet u Krakov i Katovice (Šlezija). Prije toga ću im dostaviti knjige za djecu i odrasle, kao i naše časopise.

Dana 11. i 12. 10. u prostorijama Matice Hrvatske organizirala sam zajedno sa PKU "M. Kopernik" Prvi susret poljske dijaspore. Odaziv je bio vrlo dobar, javilo se dosta Poljaka i potomaka iz mjesta koja sam vam prije nabrojala. Zapažene referate na temu "Naše dvije domovine" o nacionalnom identitetu u doba globalizacije pripremile su profesorice s katedre polonistike doc. **Barbara Kryžan-Stanojević** i prof. **Jolanta Sychowska-Kavedžija**.

Slijedeću godinu planiramo organizirati posjet Starom Petrovom Selu na završetku žetve. Članovi Udruge iz Zagreba izrazili su želju da ih posjetimo s našom folklornom grupom i da priredimo izložbu. Osim prikupljanja podataka radimo na materijalima za web stranicu predstavnika, gdje svi mogu pronaći korisne informacije. Također uskoro će izaći i bilten predstavnika. Trenutno radim u prostorijama PKU "M. Kopernik" što nam otežava rad zbog čestih sastanaka, proba vokalne i plesne grupe. Čekamo dovršenje radova u prostoru za ured predstavnika poljske nacionalne manjine, koji bi trebao biti gotov još ove godine.

Sanja Zoričić-Tabaković, predstavnica židovske nacionalne manjine u gradu Zagrebu

NAŠE NESTAJANJE JE VELIKA ŠTETA ZA HRVATSKU

Sanja Zoričić-Tabaković

Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina koji omogućuje izbor vijeća i predstavnika nacionalnih manjina je, uz sve svoje nesavršenosti i nedostatke, ipak napravio jedan vrlo veliki pomak u položaju nacionalnih manjina u Hrvatskoj. Jedan od nedostataka je i to što predstavnicima nije dao status prave osobe, a što malo komplicira naš položaj, ali u gradu Zagrebu smo dosta elegantno zaobišli tu prepreku uz veliku pomoć poglavarstva tako da ispunjamo svoje zadaće u cijelosti. Unatoč tome što nemamo pravne osobnosti omogućili su, između ostalog, zapošljavanje tajnika i predstavnicima, a ne samo vijećima, a tajnik je profesionalac koji obavlja svakodnevne poslove, bez kojih rad predstavnika ne bi bio moguć. Od grada Zagreba, ne samo židovska nego i sve ostale nacionalne manjine, imamo veliku podršku. Zato je u Zagrebu najbolja situacija za sve manjine.

Ja sam predstavnica židovske manjine drugom mandatu. Prvi je bio mnogo teži od ovoga jer je on značio uhadavanje, trud da zaživi Ustavni zakon. U drugom mandatu zapravo sam se posvetila onome zbog čega sam bila izabrana.

Kao predstavnica židovske nacionalne manjine naročito sam se posvetila edukaciji o Holokaustu što je nama - židovskoj manjini - vrlo važna tema. Uspjeli smo završiti film o Ottu Konsteinu, preživjelom iz Auschwitz-a i 18. prosinca bit će premijera tog filma. Održali smo i nekoliko seminara iz područja edukacije o Holokaustu. Inicirala sam izdavanje vodiča kroz Zagreb, pod radnim nazivom - "Židovski Zagreb". Promocija će biti u siječnju, najkasnije u veljači. To je skupi projekt koji se radio nekoliko godina.

Priredili smo i jedan film, koji još nije montiran, a bit će završen i prikazan početkom slijedeće godine, o Branku Lustigu preživjelom iz logora Auschwitz i Bergen Belsen. On je na 60. godišnjicu Kristalne noći govorio u našoj Općini o svojim sjećanjima na to razdoblje svog života. Ta je večer snimljena za film, kao i još mnogo kadrova s njim i o njemu.

Edukacija je namijenjena profesorima srednjih škola i viših razreda osnovnih škola. Profesori su ciljana grupa ali, je edukacija namijenjena i drugim građanima Zagreba. Mislim da je to dosta važno... To je jedini način da se židovska nacionalna manjina i njena povijest stvarno upozna.

Nas Židova u cijeloj Hrvatskoj po popisu stanovništva iz 2001. godine ima 576, a zapravo nas ima 2 i po tisuće, a u Zagrebu tisuću i po. Različiti su razlozi zašto se čak dvije tisuće ne izjašnjavaju kao Židovi. Neki se ne izjašnjavaju zato jer se boje, neki zato jer zapravo ni ne znaju kako se točno osjećaju. Međutim najveći razlog je oprez. Znam puno ljudi koji se osjećaju kao Židovi, ali ne žele to objelodaniti...

Židovi su nacionalna manjina koja nestaje. Mislim da će naš broj samo padati. Mi smo u nestajanju na ovom prostoru što je velika šteta i Hrvatska bi trebala mnogo više poduzimati da opstanemo i pomagati nam da preživimo. Jedan od razloga za moj strah od nestanka je, svakako i sukob nastao prije tri i po godine.

Veliki teret našoj zajednici i prava tragedija je taj sukob u njoj i njena podvojenost. Prevladavanju toga, ja kao predstavnica, nažalost, mogu malo pripomoći. Klima koja je nastala oko tog sukoba za nas je strašno loša. To što se država u to umiješala razlog je zašto je taj sukob tako dubok i tako strašan. Sigurna sam da bismo mi to sami znali prevladati da nije bilo upletanja s raznih strana. Nažalost predsjednik Mesić je svojim miješanjem u unutrašnje stvari židovske zajednice mnogo pridonio tome. Sukob će se - valjda - prevladati kad se država prestane u njega miješati.

Ja sam u Hrvatskoj jedina predstavnica židovske nacionalne manjine. Imam kontakte sa Židovima iz ostalih židovskih općina u Hrvatskoj. Neki od njih sjajno surađuju s lokalnim zajednicama, a neki malo manje i teže. Mi već decenijama imamo Koordinaciju židovskih općina na razini Hrvatske koja nema veze s Ustavnim zakonom i tako su svi Židovi u Hrvatskoj povezani.

ODLIKOVAN ALEKSANDAR JEVTIĆ

Zagreb - Predsjednik Republike Hrvatske **Stjepan Mesić** je odlikovao **Aleksandra Jevtića**, Vukovarca srpske nacionalnosti, Redom Danice hrvatske s likom Katarine Zrinske za osobite zasluge u spašavanju života hrvatskih branitelja tijekom Domovinskog rata i promicanje moralnih društvenih vrijednosti. Inicijativu za Jevtićevo odlikovanje prije tri godine pokrenula je Udruga pravnik Vukovar '91. "Ponosan sam na ono što je Aco te 1991. godine učinio, kao i zbog odluke predsjednika Mesića i hrvatske države koji su na pravi način vrednovali njegove zasluge. Inicijativu smo dali zbog svega što je Jevtić učinio za Vukovarce u logoru Stajićevo nakon pada Vukovara, kada je, riskirajući vlastiti život, spasio više od 150 zatočenih Hrvata", rekao je predsjednik te udruge **Zoran Šangut**.

M.KLAJNER NA ČELU ODBORA STRUČNJAKA VIJEĆA EUROPE

Strasbourg - Predstojnica Ureda za nacionalne manjine vlade RH **Milena Klajner** izabrana je na mjesto predsjednicu Odbor stručnjaka Vijeća Europe za pitanja zaštite nacionalnih manjina (DH-MIN). Izbor Milene Klajner je potvrdio i Odbor za ljudska prava Vijeća Europe, a dužnost u tom nadzornom konvencijskom tijelu Vijeća Europe obavljat će od 1. siječnja slijedeće godine. Odbor stručnjaka je formiran 2004. kao generalni forum za suradnju vlada na pitanjima zaštite manjina.

5.XI. - DAN ROMSKOG JEZIKA

Zagreb - Prilikom predstavljanja prvog romsko-hrvatskog i hrvatsko-romskog rječnika - "Romano-kroacijako thaj Kroacijakoromano alavari" - autora **Veljka Kajtazija** u Zagrebu 5. studenoga taj dan je proglašen Danom romskog jezika. U organizaciji "Kali Sare", udruge za promicanje obrazovanja Roma u Hrvatskoj, preko stotinu Roma i prijatelja Roma potpisali su Povelju u kojoj se između ostaloga poziva sve Rome i njihove prijatelje da se pridruže ovoj inicijativi te da svatko na svoj način i prema svojim mogućnostima pridonese popularizaciji romskog jezika, očuvanju kulturnog i nacionalnog identiteta, obrazovanju i opismenjanju Roma, te boljem međusobnom razumijevanju svih ljudi.

ZA UČI U EU TREBA POŠTIVATI PRAVA MANJINA

Zagreb - Predstavnici hrvatskih vlasti, dužnosnici francuskog predsjedništva EU-om, Europske komisije (EK), zemalja članica Unije te zemalja jugoistočne Europe i raznih agencija EU-a okupili su se u Zagrebu 6. studenoga na 6. ministarskom forumu "Pravosuđe i unutarnji poslovi - EU i zapadni Balkan" na kojem su razmotrili suradnju u području pravde, slobode i sigurnosti. Potpredsjednik EK-a **Jacques Barrot** je istakao da su za čelnike zemalja koje žele postati članicama EU-a izazovi borba protiv ksenofobije, rasizma, diskriminacije, osobito Roma.

8372 NISU DOŠLI

Vukovar - Izložba "8372 NISU DOŠLI" posvećena Srebrenici od 5. do 28. 11. bila je postavljena u Gradskom muzeju u Vukovaru u sklopu manifestacije obilježavanja sjećanja na žrtvu Vukovara. S ovom izložbom u organizaciji Vijeća bošnjačke nacionalne manjine Grada Zagreba završen je ciklus njenog prikazivanja po Hrvatskoj. Izložba na kojoj su djela **Andreja Đerkovića**, **Anura Hadžiomerspahića**, **Šejle Kamerić**, **Tarika Samaraha** i **Ajne Zlatar** bila je postavljena još i u Zagrebu, Dubrovniku, Rijeci i Splitu.

B. CRVENKOVSKI OTVORIO LEKTORAT NA MAKEDONSKOM

Rijeka - Predsjednik Republike Makedonije **Branko Crvenkovski** 7. studenoga je u rektoratu Sveučilišta u Rijeci otvorio Lektorat makedonskog jezika i književnosti na Odsjeku za kroatistiku riječkoga Filozofskog fakulteta. U svijetu ima 30 lektorata makedonskog jezika, a posebne zasluge u osnutku novog lektorata na riječkome Filozofskom fakultetu ima prorektor riječkog Sveučilišta i makedonist **Goran Kalogjera**, koji je za promicanje makedonske kulture u Hrvatskoj nagrađen najvišim makedonskim državnim odličjem, istaknuo je makedonski predsjednik. U vrijeme kada se ponegdje pokušava i osporiti makedonsku naciju i makedonsko ime, ovo je poseban znak prijateljstva i želje za stalnim unaprjeđivanjem i njegovanjem dugoročnije suradnje, rekao je u prigodi otvaranja lektorata rektor riječkog Sveučilišta akademik **Daniel Rukavina**. Program lektorata upisala su 64 studenta, a voditelj lektorata je poznati makedonski znanstvenik, književnik i publicist **Vasil Tocinovski**.

Branko Crvenkovski se sastao i s pripadnicima makedonske nacionalne manjine koji žive u Rijeci i Primorsko-goranskoj županiji.

DANI ALBANSKE KULTURE

Zagreb - Sredinom studenoga održani su Dani albanske kulture. Na samom otvaranju u Mimari u Zagrebu nastupili su poznati pjevači **Shprese Gashi** i **Petruta Cekua**. Dane albanske kulture organizirala je "Drita", udruga albanskih žena Zagreba.

REHN U ZAGREBU I O PRAVIMA MANJINA

Zagreb - Europski povjerenik za proširenje **Olli Rehn** 12. i 13. 11. bio je u Zagrebu gdje je razgovarao s najvišim hrvatskim dužnosnicima oko pristupanja Hrvatske EU. Najviše se razgovaralo o borbi protiv organiziranog kriminala i korupcije, te o brodogradnji, suradnji s Haškim sudom i osiguravanju kontinuiranog napretka na pravima manjina i povratku izbjeglica.

"HRVATSKI PRAVEDNICI"

Zagreb - U Zagrebu je 15. 11. predstavljena knjiga "Hrvatski pravednici" **Miriam Steiner Aviezer**. Knjiga sadrži 60 priča o sudbinama 97 hrvatskih građana kojima je jeruzalemski memorijalni centar Yad Vashem dodijelio naziv "pravednika među narodima" zbog toga što su, riskirajući vlastiti život i život svojih najbližih, u vrijeme holokausta spašavali Židove. Iz Ministarstva znanosti, prosvjete i športa najavljuje se da će ova knjiga postati redoviti nastavni materijal u hrvatskim školama.

NASTAVA NA ALBANSKOM

Rijeka - Osnovna škola "Nikola Tesla" otvorila je sredinom studenoga novi razred za osnovnoškolce albanske nacionalnosti. Oni će svake subote pohađati dopunsku nastavu na materinskom jeziku. Dopunsku školu na albanskom jeziku pokrenuli su Zajednica Albanaca Primorsko-goranske županije i Vijeće Albanske nacionalne manjine. Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa je riječku Osnovnu školu "Nikola Tesla" izabralo za prvu školu u kojoj će financirati izbornu nastavu na albanskom jeziku. U dopunskoj školi na albanskom jeziku zasad je 47 učenika iz Rijeke i okolice. Nastava je namijenjena učenicima od prvog do osmog razreda, a program obuhvaća više predmeta u kojima će se učiti albanski jezik, povijest i kultura.

JOVAN JELIĆ OSJEČKO-BARANJSKI DOŽUPAN

Osijek - Skupština Osječko-baranjske županije za dožupana 17. studenoga je izabrala **Jovana Jelića** iz SDSS-a, dosa-dašnjeg načelnika općine Erdut. On je izabran umjesto **Mile Horvata**, isto iz SDSS-a, koji je u listopadu počeo obnašati dužnost saborskog zastupnika nakon povlačenja **Vojslava Stanimirovića**.

PARASTOS U VUKOVARU

Vukovar - Parastos za poginule srpske civilne i vojne žrtve rata 1991. godine održan je 18. studenoga na srpskom vojničkom groblju u Vukovaru u nazočnosti više od stotinu građana i predstavnika srpskih institu-

cija. Molitvu, nakon koje su podno glavnoga križa na groblju položeni vijenci, predvodili su vukovarski svećenici **Dušan Marković** i **Jovan Radivojević**. Prema predsjedniku Izvršnog odbora SDSS-a **Bori Rkmanu** smatra se da je tijekom rata 1991. godine u Vukovaru poginulo oko 1700 srpskih vojnika i civila.

PUPOVAC ZA VIJEĆE POVJERENJA

Beograd - Predsjednik Srpskog narodnog vijeća **Milorad Pupovac** predložio je, u razgovoru za B92 23. 11., da se osnuje vijeće povjerenja između Hrvatske i Srbije. U vijeću bi bili predstavnici parlamenata objiju država, kao i predstavnici Katoličke crkve iz Hrvatske i Srpske pravoslavne crkve. Pupovac je izjavio da bi uspostava vijeća pridonijela poboljšanju odnosa između dviju zemalja koji su narušeni nakon hrvatske tužbe Međunarodnom sudu pravde u Hagu protiv Srbije te nakon najave da će Srbija uputiti konratužbu protiv Hrvatske.

"Pokazalo se da ovo što se događa s tužbama, s hrvatskom tužbom i onda mogućom protutužbom Srbije, da mora postojati neki drugi forum, neko drugo tijelo, neki drugi krug koji će političarima omogućiti da izađu iz stupice u koju su ušli, da vladama pomogne da ne ulaze dalje u tu stupicu", izjavio je Pupovac. On je rekao da ostaje pitanje kako zapravo osmisliti tu ideju i kako je postaviti kao nešto što bi bilo prihvatljivo i za one koji bi se možda upustili u taj posao i kako bi bilo prihvatljivo za vlade i parlamente Srbije i Hrvatske.

DANI BIH FILMA

Zagreb - Dani bosanskohercegovačkog filma održani su od 24. do 28. 11. u zagrebačkom kinu "Europa". Ovu manifestaciju u čast Dana državnosti BiH organizirali su Vijeće bošnjačke nacionalne manjine u Zagrebu i Kulturni centar Veleposlanstva BiH. Prikazano je petnaest igranih, kratkih i dokumentarnih filmova koje je odabrao **Đelo Hadžiselimović**.

IZBOR IZ DESNIČINA DJELA

Zagreb - Izbor iz djela **Vladana Desnice** "Igre proljeća i smrti", koji uz roman "Proljeća Ivana Galeba" donosi i izbor iz kratke proze, eseja i kritika, kao 37. svezak biblioteke "Biseri hrvatske književnosti" predstavili su 25. 11. izdavač Mozaik knjiga, te Hrvatsko društvo pisaca (HDP). Izbor "Igre proljeća i smrti" donosi sve ono što je važno za stvaralaštvo **Vladana Desnice**, rekao je predsjednik HDP-a **Velimir Visković**.

KRŠĆANSKO-ŽIDOVSKI SUSRET

Zagreb - Na poticaj Židovske vjerske zajednice Bet Israel i Austrijskog odbora za kršćansko-židovsku suradnju u Zagrebu je 26. 11. održan kršćansko-židovski susret na kojemu se razgovaralo o prošlosti i budućnosti kršćansko-židovskih odnosa. Uz organizatore su sudjelovali predstavnici Katoličke crkve, Srpske pravoslavne crkve, Make-donske pravoslavne crkve, Saveza baptističkih Crkava u Hrvatskoj, Evangeličke crkve u RH i drugih.

80 GODINA GIACOMA SCOTTIJA

Zagreb - Hrvatsko društvo pisaca (HDP) priredilo je 26. 11. skup o pjesničkom, proznom, prevoditeljskom i publicističkom stvaralaštvu talijanskog i hrvatskog književnika **Giacoma Scottija**, u povodu 80. obljetnice njegova rođenja. Giacomo Scotti doselio se 1947. iz Italije u Hrvatsku, te od tada piše na oba jezika čineći svojevrsni kulturni most između talijanskog i hrvatskog naroda, rekao je predsjednik HDP-a **Velimir Visković**, dodavši kako Scottijev opus obuhvaća oko 150 knjiga. **Giacomo Scotti** je pak rekao da se osjeća dijelom i talijanskog i hrvatskog književnog korpusa te da je jedino buntovništvo konstanta njegova djela, bez obzira na kojem jeziku stvarao. Skup su pozdravili **Furio Radin**, saborski zastupnik talijanske manjine, i **Maurizio Tremul**, predsjednik Izvršnog odbora Talijanske unije, a nazočan je bio i talijanski veleposlanik u RH **Alessandro Pignatti Morano di Custoza**.

TUERK U HRVATSKOJ

Zagreb - Slovenski predsjednik **Danilo Tuerk** je 26. 11. stigao u prvi službeni posjet RH. Sa svojim domaćinom predsjednikom RH **Stipom Mesićem**, kao i s premijerom **Ivom Sanaderom** i predsjednikom Sabora **Lukom Bebićem** Tuerk je razgovarao o promicanju i zaštiti prava hrvatske i slovenske manjine u Sloveniji i RH. Tuerk se sastao i s predstavnicima slovenske manjine u RH.

MANJINE SE SUOČAVAJU SA SOCIJALNOM ISKLJUČENOŠĆU

Zagreb - S teškoćama koje rezultiraju socijalnom isključenošću u Hrvatskoj se najčešće suočavaju pripadnici nacionalnih manjina, posebice romske manjine, zatim povratnici, osobe s invaliditetom, oni koji žive u institucijama, dugotrajno nezaposleni, žene obitelji s malom djecom i starije osobe, rečeno je na Forumu o socijalnom uključivanju za jugoistočnu Europu koji je održan u Zagrebu 26. i 27. 11. u organizaciji UN-ova Programa za razvoj (UNDP). U opasnosti od siromaštava i socijalne isključenosti, po statističkim podacima iz 2007., živi petina građana Hrvatske.

NOVI ROMAN LUDWIGA BAUERA

Zagreb - Novi roman **Ludwiga Bauera** "Patnje Antonije Brabec" o životu dvoje intelektualaca u Jugoslaviji obilježenih svojim njemačkim podrijetlom, predstavljen je 27. 11. u Zagrebu. "Patnje Antonije Brabec" su priča o ženi, pripadnici manjine, koja se u mačističkom društvu mora izboriti za poziciju i ostvariti karijeru.

SARAJEVSKA NOĆ

Zagreb - U povodu Dana državnosti BiH u Zagrebu je 30. studenoga prvi put održan kulturno-umjetnički program "Sarajevska noć". Tada je predsjedniku RH **Stipi Mesiću** i gradonačelniku Zagrebu **Milanu Bandiću** uručena nagrada "Isabeg Ishaković - osnivač Sarajeva" za doprinos razvoju i očuvanju

kulture i kulturne baštine. U programu su sudjelovali Sarajevo etno balet, sopran **Emina Karović**, glumci **Aldin Omerović**, **Lana Stanišić** i **Adnan Hasković**. Prikazan je i film "Marimaga" redatelja **Amela Suljovića**. Priredba je održana pod pokroviteljstvom predsjedatelja Predsjedništva BiH **Harisa Silajdžića**, a među organizatorima bilo je i Vijeće bošnjačke nacionalne manjine Grada Zagreba.

EU ĆE STROGO KAŽNJAVATI RASIZAM I KSENOFOBIJU

Bruxelles - Zemlje članice EU-a usvojile su 28. 11. okvirnu odluku o rasizmu i ksenofobiji i u roku od dvije godine morat će u svoja zakonodavstva unijeti stroge sankcije od jedne do tri godine zatvora za one koji javno budi poticali na nasilje i mržnju na rasnoj, vjerskoj, nacionalnoj ili etničkoj osnovi. Prema okvirnoj odluci, slične sankcije će se uvesti i protiv onih koji prihvaćaju, poriču ili trivijaliziraju zločine genocida, ratne zločine i zločine protiv čovječnosti. Zemlje članice moći će sankcionirati one čije ponašanje može poremetiti javni red i one koji prijetu i vrijeđaju na temelju rase, boje kože, podrijetla, religije, te nacionalnog ili etničkog podrijetla.

STINA
news agency

izdavač: **STINA d.o.o.** Split
Šetalište Bačvice 10, 21000 SPLIT, Croatia
tel/fax: ++385/21/321-421, 488-936, 488-945
e-mail: stina@zamir.net & stina@st.htnet.hr
internet: www.stina.hr
direktor: Goran Vežić
glavni urednik: Stojan Obradović

Manjinski forum

ISSN: 1334-7969

Tisak: ARAK, Omiš